

Наше Слowo

PIK LXVII № 26 (3385) ВАРШАВА, 26 ЧЕРВНЯ 2022 РОКУ
ЦІНА – зл. 5 zł (VAT = 8%) – CENA NUMER INDEKSU 366609

УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖНЕВИК TYGODNIK UKRAINSKI UKRAINIAN WEEKLY
Інтернет-версія газети www.nasze-slowo.pl ISSN 0027-8254

▲ Президент Польщі Анджей Дуда та Андрій Дешиця

Посол України в Польщі Андрій Дешиця завершив свою дипломатичну місію

15 червня, під час прощальної церемонії з колишнім українським послом Андрієм Дешицею, президент Польщі Анджей Дуда нагородив дипломата Командорським хрестом з зіркою Ордена «За заслуги перед Польщею». Дешиця працював на посаді майже вісім років.

«Останній час є свідченням змін у польсько-українських відносинах. Я дуже хотів би, щоби вони були якомога кращими і дозволили нашим народам співіснувати в Європі», — сказав польський глава держави, дякуючи Андрієві Дешиці за роки служби та розбудову польсько-українських відносин останні вісім років.

Орден «За заслуги перед Польщею» — це одна з найвищих нагород у країні. Її можуть отримати іноземці, які зробили значний вклад у розвиток міжнародної співпраці та розбудову відносин із польською державою.

Наразі Андрій Дешиця завершує свою дипломатичну місію у Польщі. Урочисте прощання з послом відбулося 8 червня під час засідання верхньої палати парламенту. Маршалок Томаш Гродзький вручив Андрієві Дешиці пам'ятну медаль Сенату Польщі.

«Сьогодні ми прощаємось із видатним послом, видатним представником героїчного українського народу, Його Високоповажністю Андрієм Дешицею, який закінчує свою дипломатичну місію. Тому я вирішив попросити, щоби ми разом провели цю церемонію на пленарному засіданні. Ми хочемо вручити пам'ятну медаль Сенату за заслуги у розбудові українсько-польського братерства», — зазначив професор Томаш Гродзький. Український дипломат, своєю чергою, подякував президентові, польським урядовцям та всьому польському народу за підтримку України та українців у боротьбі проти росії.

«Завдяки нашим спільним старанням, завдяки вашим рішенням, вашій підтримці, нам вдалося зупинити російське вторгнення, захистити Київ. І я вірю, що скоро нам вдасться звільнити всю нашу державу. І ми переможемо у цій війні», — наголосив Андрій Дешиця під час своєї промови 8 червня. Він додав, що «українці переможуть разом з поляками». Крім цього,

на завершення своєї дипломатичної місії Андрій Дешиця у червні здійснив декілька прощальних візитів. Він зустрівся з папським нунцієм у Польщі Сальваторе Пенакіо, міністром національної оборони Польщі Маріушем Блашаком та міністром закордонних справ Збігневом Рау.

Нагадаємо, Андрій Дешиця був послом з 13 жовтня 2014 року по 8 лютого 2022-го. Раніше, після Євромайдану, він працював виконувачем обов'язків міністра закордонних справ.

Його наступником став Василь Зварич. До цього він обіймав посаду директора другого територіального департаменту МЗС України, був заступником директора департаменту інформаційної політики Міністерства закордонних справ. Він також працював в українських посольствах в Туреччині та США.

Одну зі своїх перших зустрічей новий очільник дипломатичної служби провів із головою Об'єднання українців у Польщі Мирославом Скіркою.

«Я надзвичайно вдячний українській громаді Польщі за величезну гуманітарну допомогу, яку ви на щодень збираєте і передаєте в Україну на підтримку наших воїнів, сімей військовослужбовців, лікарів, а також усіх, хто постраждав від російської агресії. Така солідарність зміцнює відчуття об'єднаної української родини у всьому світі. Разом наближаємо перемогу!» — написав на своїй фейсбук-сторінці Василь Зварич.

Дипломат є знайомим серед українців у Польщі, особливо у Варшаві, адже він багато років був радником-посланником Посольства України. Брав участь не лише в офіційних зустрічах, культурних заходах, але й приватно разом з іншими місцевими українцями неодноразово впорядковував могили воїнів УНР на Православному кладовищі на Волі. ■

Павло ЛОЗА

▲ Рафал Тшасковський та Андрій Дешиця
Фото з фейсбук-сторінки Посольства України

▲ Мирослав Скірка та Василь Зварич
Фото фейсбук-сторінки Василя Зварича

▲ На Православному кладовищі на Волі
Фото автора статті

Акція «Вісла» і сучасні контексти

У межах VII Польсько-українського наукового форуму в Ольштині відбувся круглий стіл, присвячений 75-й річниці акції «Вісла». Доповідачі підкреслили, що, попри трагічні моменти спільної історії, нині, в часи російської агресії, поляки та українці складають іспит із солідарності.

Злочин проти людяності

У дискусії про акцію «Вісла» взяв участь, зокрема, доктор Іван Хома, який обговорив її присутність в інформаційному просторі України. Він нагадав, що причиною депортації було прагнення польської комуністичної влади створити мононаціональну державу. Лише після демократичних перетворень у країні польські та українські історики дійшли висновку, що Москва переклала вирішення цього питання на варшавських очільників з метою погіршення польсько-українських відносин: аби українці звинувачували увесь польський народ у цій трагедії. Як розповів доктор Іван Хома, у сучасному інформаційному просторі України акція «Вісла» визначається як військово-політична операція польської комуністичної влади, що стала елементом етнічної чистки. Це офіційна позиція Інституту національної пам'яті, що припиняє будь-які спекуляції щодо перекидання відповідальності на весь польський народ.

В Україні знають також, що офіційною причиною проведення операції була боротьба з УПА. Але вважають, що для перемоги над 2,5 тисячами солдатів не було підстав виселити 140 тисяч мирних мешканців. «Депортація торкнулася і тих, хто жодного стосунку до УПА не мав. Вони були готові жити у польській державі, не порушуючи її законів та не чинячи опору», — відзначив доктор Хома. В українському інформаційному просторі присутня також думка, що з точки зору міжнародного права цю операцію не можна кваліфікувати як злочин геноциду, але одночасно є всі підстави говорити про те, що польська комуністична влада вчинила злочин проти людяності і вдалася до етнічної чистки. Переходячи до сьогодення, науковець подякував полякам за підтримку у боротьбі з агресором і підкреслив, що нинішнє ставлення польського суспільства до українських біженців характеризує інтеграція, і в жодному разі не асиміляція. Він зауважив також, що сам мав нагоду долучитися до передачі української літератури у польські школи, де вчаться евакуйовані.

Моральний обов'язок

Своєю чергою, голова комісії нацменшин сеймику Вармінсько-Мазурського воєводства Ярослав Слома зауважив, що цей орган уже давно прийняв постанову, у якій називає акцію «Вісла» комуністичним злочином проти людя-

ності і згадує про застосування принципу колективної відповідальності. «Будь-яка „вища ціль” захисту держави та народу, яка досягається шляхом злочинів та ганебних методів, вимагає засудження. Не можна будувати майбутнього на такій діяльності», — заявив Ярослав Слома. За його словами, росія точно програє війну, а її агресія стала стимулом для укріплення польсько-литовсько-українських відносин. Посадовець підкреслив, що підтримка України є моральним обов'язком для покоління руху «Солідарності», активним учасником якого був і він сам. У цьому середовищі утворився комітет, який постійно допомагає дітям, медикам та солдатам у Запоріжжі. Політик підкреслив також: агресія рашизму показала, що на Сході не зник ген тоталітаризму. Тому так важливо підтримувати Україну, яка з ним воює. Наступним кроком має бути надання їй заслуженого членства в ЄС та НАТО.

Про організовану допомогу, зокрема у вигляді медикаментів та медичного обладнання, згадував й віцеголова сеймику Вармінсько-Мазурського воєводства Збішко Гомза. Він зауважив, що двоє його дідів пройшли концтабір у Явожні, і він як нащадок переселенців з 1947 року нині краще розуміє жахиття, через яке проходять українці. Для нього це — додатковий стимул допомагати, зокрема біженцям, які опинилися у Польщі. Але пріоритетом, на думку політика, має бути забезпечення всім необхідним українських солдатів.

Ще один представник нашої громади і zarazом місцевої влади, віцемаршалок Мирон Сич висловив думку, що присутність теми акції «Вісла» на форумі — це символ важливої зміни: «Ми пам'ятаємо про те, що відбувалося, але послідовно хочемо йти вперед. Нашим великим обов'язком є підтримка України на шляху до інтеграції з ЄС». Мирон Сич повідомив також, що вони з партнерами у Рівненській області зараз активно обговорюють, як Вармія та Мазури можуть допомогти Україні на шляху до євроінтеграції.

Без минулого немає майбутнього

Участь у дискусії взяв також голова Ольштинського відділу ОУП Степан Мігус. Він підкреслив, що багато років організація проводить заходи на річницю акції «Вісла» і продовжує це робити під час війни. «Якщо ми не пам'ятатимемо свого минулого, то не матимемо майбутнього», — зазначив Степан Мігус. Цьогорічні відзначення мають переважно молитовний характер і є додатковою нагодою зібрати пожертви для побратимів в Україні. Голова зауважив також, що, оскільки живих свідків депортації вже практично немає, такі заходи можуть розповсюдити серед наступних поколінь інформацію про її злочинний характер. Степан Мігус додав, що попри політичне засудження

акції на рівні Сейму та Сенату, жодних юридичних наслідків не було. Він вказав на досі поширені антиукраїнські стереотипи, адже більшість польських політиків публічно не наважується назвати акцію «Вісла» злочином. Вони розуміють, що це може бути перешкодою у здобутті депутатського мандату.

Очільник підкреслив, що за найбільшими трагедіями теперішнього і минулого століття народів у Центральній та Східній Європі практично завжди стояла Москва. А останнім часом реакція Заходу на варварство росіян була або запізнілою, або недостатньою, через що українці знову сплачують найвищу ціну. Разом із тим Степан Мігус подякував полякам за підтримку і висловив сподівання на розвиток тіснішої співпраці і зближення між Польщею та Україною.

Спільна відбудова

Серед доповідачів була також депутатка Львівської обласної ради (ЛОР) Соломія Риботицька, яка працює у комісії культурної спадщини і туризму. Вона є очільницею товариства «Надсяння». Акція «Вісла» зачепила напружену і її родину, оскільки її батько у 1947 році був депортований з села Ляшки біля Ярослава в околиці Ольштина. Опісля сім'я переїхала в Україну. Соломія Риботицька зауважила, що нинішній рашизм працює за такими ж схемами, як і тоталітарна система в часи акції «Вісла». В обох випадках йдеться про знищення народу, розпорошення і відбирання територій. Агресор цілеспрямовано руйнує культурні надбання, зокрема музеї. Саме через росіян в Україні згоріла, наприклад, садиба Григорія Сковороди. «В охороні пам'яток нам дуже допомагають волонтери з Польщі», — відзначила Соломія Риботицька, дякуючи за передані матеріали для збереження експонатів, вогнегасники, зволожувачі повітря тощо. Вона підкреслила, що українська сторона в майбутньому розраховуватиме на фахову допомогу польських експертів у відновленні низки культурних пам'яток.

Сімейним досвідом про депортацію поділилася ще одна депутатка Львівської обласної ради Ірина Супрун. При цьому вона зауважила, що у сучасних відносинах між державами велику роль відіграє економіка. Супрун висловила сподівання, що влада в міру швидко зможе сформувати більш сприятливі і конкурентні умови для міжнародних, зокрема й польських, інвесторів, із якими українці спільно відбудовуватимуть державу. На її думку, важливим сектором такої співпраці може бути ринок природних українських добрив. «Коли герої відвоюють кожен сантиметр української землі, то в тилу слід працювати так, щоб кожна гривня йшла на посилення військово-промислового комплексу», — говорила Ірина Супрун про головні виклики сьогодення.

Ще одна гостя і депутатка ЛОР Наталія Галецька повідомила, що як ви-

кладачка Українського католицького університету вона займалася питанням правової оцінки акції «Вісла». Вона наголосила, що у Польщі після падіння комуністичної системи з'явилася можливість — хоча це було складно і не завжди мало успішний результат — отримати відшкодування майнових прав. За її словами, це дає надію, що російський агресор в майбутньому також відповість за заподіяні українцям матеріальні втрати.

Вижили

До учасників звернувся також владика Ольштинсько-Гданської єпархії Аркадій Трохановський. Він зауважив, що його сім'я, як і тисячі інших, після депортації зберегла своє українство завдяки близькості до рідної церкви. «Акція була великим злочином, але завдяки тому, що був український дух, що ми мали лідерів — священників та громадських діячів, ми як спільнота вижили і багато чого досягли», — наголосив владика. Ієрарх зауважив, що відновлення духовного і громадського життя дозволило виховати нові покоління українців у Польщі. Живучість громади, за його словами, видно й у тому, що нині її представники часто бувають громадськими чи політичними лідерами, яким довіряють і які працюють на благо суспільства.

Форум організував Інститут політичних наук Вармінсько-Мазурського університету та Інститут гуманітарних і соціальних наук Національного університету «Львівська політехніка». З польського боку за його роботу відповідає докторка Тереза Астратович-Лейк, з українського — професорка Ярина Турчин. Від початку співорганізатором заходу є Ольштинський відділ Об'єднання українців у Польщі. Форум зосереджується на питаннях функціонування програми Східного партнерства, розширення Європейського Союзу, подолання загроз для безпеки в Європі, діяльності нацменшин, польсько-українських відносинах тощо. У дискусіях брало участь понад 170 осіб, а дослідники представляли 59 наукових закладів з Польщі та України. Захід тривав два дні (19-20 травня) і проходив онлайн. Такий формат обрали, аби забезпечити участь науковців із України. Тереза Астратович-Лейк зауважила, що наукова співпраця — це не тільки сам форум, а й програма подвійних дипломів чи двосторонніх наукових стажування. Натомість співробітництво з регіональним самоврядуванням та бізнесом дає студентам можливість використовувати здобуті знання на практиці.

Слід додати, що після заходу Ярина Турчин була удостоєна звання почесного професора Вармінсько-Мазурського університету (про що «Наше слово» більш детально писало в попередньому номері). А перед цим на сесії сеймику їй вручили почесну відзнаку «За заслуги для Вармінсько-Мазурського воєводства». ■

Григорій СПОДАРИК

Фонд Український Народний Дім у Перемишлі
Fundacja Dom Ukraiński w Przemyślu, ul. Kościuszki 5, 37-700 Przemyśl
PLN: 88 1600 1462 1838 9708 6000 0001

ПІДТРИМАЙ РЕМОНТ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО ДОМУ В ПЕРЕМИШЛІ!

ГРОМАДСЬКІ ВІСТІ

Українськомовні екскурсії
у Музеї сучасного мистецтва у Варшаві

Протягом червня-жовтня цього року в Музеї сучасного мистецтва у Варшаві — Музеї над Віслою — проходить виставка робіт польської мисткині Александри Валішевської під назвою «Жорстокі розповіді. Александра Валішевська і символізм Сходу та Півночі».

Виставку можна відвідати у всі дні, крім понеділка. Екскурсії українською мовою проходять щонеділі о 14:00. Найближчі відбудуться 26 червня, 3, 10 та 24 липня.

Вхідний квиток коштує 15 злотих, пільговий — 5 злотих. Для українців, які прибули до Польщі після 24 лютого, вхід безоплатний.

Екскурсаводкою є Леся Шикірява, культурологиня, випускниця Національного університету «Острозька академія», студентка магістерської програми «The Graduate School for Social Research IFiS PAN», соціальна працівниця неурядової організації «Польський міграційний форум». Разом з колегами вона займається підтримкою мігрантів у процесі інтеграції та налагодженням міжкультурного діалогу.

Слід додати, що автори виставки рекомендують батькам та вихователям ознайомитися з її змістом, оскільки деякі матеріали можуть не підходити для дітей. Вхід для осіб віком до 14 років відбувається за письмовою згодою батьків або опікунів.

Перформанси українського плейбек-театру
«Живе дзеркало» у Польщі

Скріншот з відео

«Живе дзеркало» — це соціальний театр імпровізації, у якому глядачі діляться своїми історіями, а актори перетворюють їх одразу на сценічне дійство. Нещодавно команда виступила на сценах Варшави та Кракова.

Історія «Живого дзеркала» розпочалась у 2015 році в Харкові. Актори багато грали тоді для переселенців з Донецької і Луганської областей, а у березні 2022 року вимушені були і самі виїхати через війну. Зараз части-

на команди мешкає в Ужгороді, де вона об'єдналась із плейбекерами з інших театрів Харкова та Дніпра, щоби продовжувати діяльність. Зараз «Живе дзеркало» вирішило підтримати українських біженців та ознайомити всіх зацікавлених зі своїм мистецтвом. Імовірно, візити до Варшави та Кракова не були останніми виступами цього театру у Польщі.

«Ми граємо за Україну!»

Фото з фейсбук-сторінки Посольства України

Під таким гаслом у Лодзі 16 червня відбувся благодійний баскетбольний матч «Gortat Team vs Wojsko Polskie».

На майданчик вийшли: чемпіон із волейболу Міхал Куб'як, колишня друга ракетка світу Агнешка Радванська, польський спортсмен зі змішаних єдиноборств та чинний чемпіон UFC Ян Блахович, польська баскетболістка Агнешка Бібжицька.

На змагання запросили й українців, зокрема полковника Олега Автомієнка, який зазнав поранень під час оборони Маріуполя і втратив зір. Під час церемонії відкриття хвилиною мовчання вшанували пам'ять загиблих воїнів та мирних жителів України.

«Це була велика перемога баскетболу, але також — вираз поваги до військових. Найголовніше, що ми зібрали гроші для України», — підсумував матч популярний польський баскетболіст, багаторічний гравець НБА Марцін Гортат. Мер Києва Віталій Кличко, своєю чергою, зазначив: «Ми ніколи не забудемо

вашу підтримку, політичну, матеріальну, гуманітарну допомогу та все, що ви робите для наших громадян. Слава Польщі! Слава Україні! Великий привіт із Києва».

Весь дохід із продажу квитків передадуть на підтримку Збройних сил України та на проєкт «U24».

Перемога української співачки
на музичному конкурсі у Корчині

12 червня відбувся Конкурс народної пісні та музики — XXXVIII «KROPA» у Корчині біля Кросна. У ньому взяла участь Дарія Косек з Сянока. Українка перемогла у категорії «Співачка». Завдяки цьому вона отримала можливість взяти участь у Загальнопольському фестивалі народних колективів та співаків у Казімежі-Дольному, одному з двох таких фестивалів у Польщі.

Дарія Косек є вокалісткою гурту «Вернигора» та учасницею групи «Відимі». Дівчина, яка походить з Білого Бору, у 2021 році отримала стипендію від міністра культури та національної спадщини Польщі. Вона ініціювала незвичайний музичний проєкт — «Бойківські голоси Бескидів». Тамтешні пісні, які виконує українка під акомпанемент своїх колег, звучать не у традиційній формі. «Вернигора» записала цього року однойменну платівку. Прем'єра альбому відбудеться під кінець червня.

Слід додати, що іншим переможцем Конкурсу народної пісні та музики — XXXVIII «KROPA» у Корчині біля Кросна став гурт «Лем Ми» з Команчі. Більше про нього читайте на 8-й сторінці тижневика.

Сяноцькі «відьми» у Сеймі

Фото з фейсбук-сторінки гурту

10 червня у польському Сеймі відбулася конференція «Народні університети перед викликами сьогодення». У заході під почесним патронатом маршалкині Ельжбети Вітек взяли участь віцемаршалкиня Малгожата Госевська та віцепрем'єр-міністр, професор Пйотр Глінський. Конференцію доповнили виставка та концерт жіночого гурту карпатської пісні з Сянока «Відимі».

— Одна з солісток нашого колективу є директоркою Народного університету мистецтва і ремесла у Волі-Сенковій на Підкарпатті. Тому ми не могли пропустити таку подію, — розповідає керівниця гурту Маріанна Яра. Членкині «Відими» мали нагоду заспівати свій традиційний репертуар. Останньою пісенью, яку вони виконали, була «Молитва під час сходу сонця». Фрагмент дійства можна подивитися на ютуб-каналі Національного інституту свободи (Narodowy Instytut Wolności).

Окрім Сейму, «відьми», як інколи називають себе самі дівчата, виступили у Варшаві з благодійним концертом для українських сімей, які виїхали до Польщі через агресію росії. Цей захід організував «ЕЛЕОС — Центр православного милосердя у Варшаві».

«Шкода тільки, що прийшло так мало українців з громади. Але будуть ще інші виступи», — додає Маріанна Яра. Найближча нагода почути спів дівчат буде під кінець червня у Ряшеві, де «Відимі» візьме участь в Купальській ночі.

Нагадаємо, що гурт уже понад двадцять років виступає на сценах Польщі та за кордоном. У 2014 році він був ініціатором допомоги у лікуванні поранених на Євромайдані та жертв війни. Зокрема, кошти з продажу альбому «Відимі хмільне», який вийшов 2013 року, дівчата призначили на підтримку благодійних акцій однієї з громадських організацій на Тернопільщині, а також долучилися до допомоги дітям, батьки яких загинули або були поранені на війні. Зараз членкині гурту, особливо керівниця колективу, яка походить із України, активно підтримують біженців.

Кличко став почесним громадянином
Варшави

Згідно з рішенням міської ради Варшави, чинному меру Києва Віталію Кличку присудили звання почесного громадянина польської столиці. Про це пише Польська інформаційна агенція.

Разом із Кличком аналогічну відзнаку отримала Ганна Гронкевич-Вальц, ексочільниця польської столиці. Голосування щодо присвоєння їм обом звань почесних громадян Варшави було об'єднаним — голоси віддавали не за окремого кандидата, а «за» або «проти» відразу двох претендентів.

Це викликало бурхливі дискусії на сесії міськради. Зокрема, сильно обурилися ті, хто підтримував кандидатуру Кличка, але не бажав вшановувати Гронкевич-Вальц. Через суперечки під час засідання навіть оголосили кількохгодинну перерву.

У результаті за надання титулів почесних громадян проголосували 38 депутатів, один утримався, один був проти. 19 депутатів саботували голосування на знак протесту.

Під час обговорення кандидатури Віталія Кличка мовці задали його успіхи як всесвітньо відомого боксера. Зазначалося, що набуті під час спортивної кар'єри риси він згодом використав у політиці. Після повномасштабного вторгнення росії в Україну Кличко проявив мужність і рішучість у боротьбі з агресором.

«Київ не впав, а Варшава як столиця Польщі, віддаючи шану відважним українцям — захисникам міста, має символічно надати звання Почесного громадянина Віталію Володимировичу Кличку», — обгрунтували рішення депутати.

Звання будуть офіційно присвоєні на урочистому засіданні ради у Варшаві 31 липня.

Нагадаємо, що нещодавно Кличко зустрівся з мером Праги Зденеком Гржибом та очільником Варшави Рафалом Тшасковським. Посадовці прибули до Києва, аби висловити свою підтримку та солідарність з Україною, а також — обговорити з Віталієм Кличком приєднання Києва до «Пакту вільних міст».

У Гданську відбулось Свято свободи
та громадянських прав

Це вже четвертий захід, організований на честь виборів до парламенту у червні 1989 року. Хоча ці вибори були лише частково вільними та прозорими, однак вони стали останнім цвяхом у труну комуністичної системи. Цього року Свято свободи та громадянських прав у Гданську пройшло у суботу та неділю, 4-5 червня.

На урочисті заходи було запрошено посла України у Польщі Андрія Дешицу, який взяв участь у дебатах «Як війна в Україні змінила поляків та українців?» До розмови через інтернет також долучився мер Львова Андрій Садовий, який разом з очільницею міста Гданська Александрою Дулькевич, українською журналісткою та письменницею Тамарою Дудою (Тамарою Горіха Зерня), послом РП та істориком Павлом Ковалем відповідав на питання «Чи дізналися ми щось про себе, як ми будемо співпрацювати та як створити нове майбутнє для обох націй?»

Частиною Свята свободи та громадянських прав була виставка-вернісаж «Слава Україні! Символи незалежності». Виставка демонструвала символи української незалежності та сучасної ідентичності. На ній були представлені боксерські рукавички братів Кличків, у яких спортсмени билися на світових рингах. Тепер вони стали новим експонатом у колекції Європейського центру солідарності. Організував виставку колишній консул України у Гданську та громадський діяч Лев Захарчишин.

На свято також були запрошені мігранти з України — зокрема Сюзанна Ізетдінова, кримська татарка, яка розповіла, як живе іноземцем у Гданську. Натомість автор цих рядків взяв участь у дебатах на тему «Походження. Я нічого проти тебе не маю, але...», де торкнувся питань, пов'язаних з дискримінацією іноземців у Польщі.

Юрій ЗАБІЯКА

Опрацював на основі повідомлень **Павло ЛОЗА**
Більше новин шукайте на сайті: nasze-slowo.pl

ПОДІЇ

Вокальний ансамбль «Веселий віночок» з Тшеб'ятова та Колобжегу

Фестиваль традиції та патріотизму

Зоряні – 9, Гані – 11, а Остапові – 11 років. Усі вони співають у кошалінському дитячому хорі «Інтонія». Ганя полюбила традицію, яка супроводжує Фестиваль українських дитячих ансамблів у Кошаліні, – цього року він організований уже 47-й раз.

– Я почала виступати тут, коли мала 3, може, 4 роки, тому це немовби також уже моя традиція – дуже люблю цей фестиваль та театр. Мені подобається, коли публіка нам аплодує, це мене мотивує, – каже Ганя.

Зоряна трохи нервувала, однак тільки на початку – вона також дуже полюбила виступи, а найбільше – спів. Окрім цього, членам «Інтонії» подобається, що до Кошаліна приїздить багато дітей, з якими можна познайомитися, – на цей раз у заході взяли участь майже 300 артистів з пунктів навчання української мови з усієї Польщі та української школи у Білому Борі.

У ролі керівниці з оновленим складом ансамблю «Сузір'ячко» з Ольштина вперше приїхала до Кошаліна Дарія Булка-Бзіль. Ансамбль уже виступав тут раніше – як і сама Дарія – ще малою дитиною вона також брала участь у фестивалях.

– Виїзди на такі заходи до Кошаліна чи Ельблонга – це для дітей нагорода за весь рік праці. Вони кожного тижня, попри інші обов'язки, беруть участь у репетиціях і, як правило, присутність є стовідсотковою. Це означає, що вони дуже хочуть виступати на таких фестивалях, – каже Дарія Булка-Бзіль.

– Ми не так часто виїжджаємо, тому тим більше тішимося, що змогли поїхати до Кошаліна й взяти участь у цій події. Нам тут дуже подобається. Зрозумі-

ло, ми любимо співати, але такі виїзди дають також можливість познайомитися з молоддю з інших куточків Польщі. Знайомства «живуть» ще довгі роки, – каже молоді із «Сузір'ячка».

А Дарія Булка-Бзіль підкреслює ще й той факт, що серед учнів перебувають діти з України – це дає можливість краще засвоїти українську мову.

Цьогоріч з огляду на війну переважала патріотична програма: «Україна – це ми», «Пісня нас єднає», «Марш Нової армії», «Мир над Україною», «Моя молитва за Україну» та інші. Окрім цього – вірш «Не вір москалеві», вистава «Наймичка» на основі поеми Тараса Шевченка, флешмоб «Ой, у лузі червона калина». Як сказав Станіслав Взьонтек, член управління Західнопоморського воєводства, фестиваль – це презентація не тільки українського співу, танців чи вистав, а й патріотизму.

– Цей захід через чудову традицію показує велике серце України, і саме це ми хочемо виношувати у душі. Тож дякую усім вам за те, що плекаєте рідну культуру, що хочете почуватися українцями на польській землі, яка відкрита для всіх. Я переконаний, що мир у світі можна побудувати за допомогою взаємної доброзичливості. І те, що у Кошаліні відбувається вже 47-й Фестиваль українських дитячих ансамблів, показує, що ми можемо тут створювати атмосферу ширості та співпраці між нашими народами, – підкреслив Станіслав Взьонтек.

Він тішиться, що самоврядування воєводства вносить свій вклад до розвитку української культури на щодень, адже маршалківське управління є органом, що курує український ліцей у Білому Борі. Тому посадовець заохочував

Орест Максиско зі Слупська

учнів вступати до нього і до Початкової школи. Нині у цих закладах також можуть навчатися діти біженців з України. Під час фестивалю виступили 50 учнів Початкової школи ім. Т. Шевченка з Білого Бору; діти презентували танці, спів, гру на інструментах, виставу – все те, чим живуть на щодень. Станіслав Взьонтек подякував усім українським солдатам, які нині борються не лише за свободу України, але й за те, аби Польща та Європа мали шанс залишитися вільними, незалежними та демократичними країнами.

Секретар міської ради Кошаліна Томаш Чучак подякував голові Кошалінського відділу ОУП Романові Біласу за організацію допомоги Україні.

– Від 25 лютого ми практично щодня співпрацювали з ОУП для того, аби підтримати людей, які приїхали до нашого міста, і тих, хто залишився в Україні, щоби боротися та захищати свої домівки і демократичний світ загалом. Міська влада не справила б, якби не величезний вклад волонтерів та

представників ОУП у Кошаліні. А сьогодні ми докажемо, що український народ існує і буде існувати стільки, скільки існуватиме культура та люди, які її нестинуть у світ, – наголосив Томаш Чучак.

Цього року гостем фестивалю був Зразковий хореографічний колектив «Надія» з Дубна, який захопив глядачів вишуканістю як танців, так і костюмів – відчувалася свіжість та тендітність танцюристів.

– У нашій області відносно спокійно, хоча там також пролітають ракети й чути постійні сирени повітряної тривоги, тому танцями ми не займалися цілих три місяці. Лиш перед поїздкою, за три тижні до виїзду, пішли на заняття. Бувало, що під час репетицій лунала повітряна тривога, яку ми перечікували або у сховищі, або в коридорі, однак додому ніхто не розходився, оскільки всі дуже хотіли готуватися і їхати до Польщі. У Кошаліні ми були вперше три роки тому і зараз прагнули приїхати сюди знову. Передусім ми вражені, що тут так цінують українські традиції, – каже керівниця колективу Людмила Харіна.

А танцюристи додають:

– Справді, ми мріяли поїхати до Польщі, оскільки хотілося відчувати спокій хоч на якийсь час, і ми дуже прагнули танцювати, пережити ці емоції знову, познайомитися з іншими дітьми. Нам подобається Кошалін, а також Балтійське море.

Члени колективу «Надія» дякують полякам за те, що вони так гарно приймають українців.

– Сказати, що ми засумували за цим фестивалем – це не сказати нічого. Вчителі та учні пережили ізоляцію під час пандемії, тому коли наші діти почули, що захід відбудеться, то швидко згуртувалися. Справді відчувалося велике бажання приїхати до Кошаліна, – каже Уляна Гриців, вчителька української мови, історії та географії у Лемборку.

– Я дуже люблю співати та танцювати. Мені подобається у місцевій школі – тут ми заприятелювали з Ганьєю, Магдою та іншими дівчатами, – розповідає Анастасія, яка до Польщі приїхала з України.

Павло полюбив спів та заняття у театральній групі – у виставі «Півнік Підбий Око» він зіграв вовка. Дітям подобається виступати на професійній сцені театру, де є багато глядачів.

Під час фестивалю можна було побачити роботи учасників Загальнопольського конкурсу «Рідні землі дідусів моїми очима», переможці якого отримали нагороди, а також – виставку «Я покажу вам свою Україну». Це праці дітей-свідків війни, які нині живуть у Кошаліні та околиці. Організатором фестивалю є кошалінський гурток та відділ ОУП. ■

Анна ВІННИЦЬКА
Фото авторки статті

Привітальний танець у виконанні танцювальної групи з Білого Бору

Ансамбль «Сузір'ячко» з Ольштина

УКРАЇНА

«Зараз я живу у стані, коли біль та відчай поєднуються з надією»

Розмова з дружиною українського військовополоненого

Упевнена, якщо українців запитати, що сталося із їхніми життями 24 лютого 2022 року, більшість із них відповість, що вони розділилися на «до» та «після». Зараз в Україні вже дуже тепло та сонячно, але багато людей не розуміють, чому так спекотно у лютому, чому вони взимку ходять у футболках, адже для нас зима триває досі. Стало важко адекватно відчувати час. Іноді незрозуміло: та чи інша подія трапилася 2 дні тому, чи, може, 2 місяці тому, чи це взагалі було на кілька років раніше.

До війни українці мали плани, амбіції та могли керувати власним життям. А зараз воно для багатьох із нас зупинилося. Зокрема і для Юлії Філімон, яка у кінці травня дізналася, що її чоловік – Василь Філімон – опинився у російському полоні. Жінка розповідає: вони завжди проводили час разом як на роботі, так і вдома та ніколи не набридали одне одному. А зараз Юля змушена покинути домівку і тільки мріє про зустріч із коханою людиною.

Розкажи як ви познайомилися, зустрічалися та одружилися?

Ми познайомилися на зйомці, я працювала телеоператоркою на «Суспільне Миколаїв», а Василь був на такій самій посаді у Коледжі преси та телебачення. Це було досить кумедно. Він був знайомий із моєю колегою-напарницею по зйомці. Поки я фільмувала кадри для новинного сюжету, а моя напарниця ходила з увімкненим мікрофоном, я випадково почула, як він у неї запитав: «Що це за краля з тобою?». Я почала до нього придивлятися. Подумала, що він не у моєму смаку, якийсь занадто кумедний. Згодом Василь взяв мій номер телефону, почав писати, телефонувати. Ми стали зустрічатися, гуляти, спілкуватися. Через чотири місяці вже жили разом. А ще за три місяці Василь пішов у армію. Я його чекала півтора року. Він повернувся, і ми одружилися. Після армії почали працювати на каналі, і так і тривало, поки не почалася повномасштабна війна.

Розкажи більше про Василя. Які його хобі, як ви проводили час до війни?

Він обожаює грати в шахи, представляв нашу філію на міжнародному шаховому турнірі. Василь – людина, яка завжди займається саморозвитком. Багато читає книг із психології. З особливим захопленням перечитує Данієля Канемана, відомого своїми працями з когнітивної психології. Також розділяє погляди Жака Фреско та його «Проекту Венера» (Жак Фреско вважає, що «Проект Венера» є цілісною соціально-економічною системою, у якій автоматизація і технології будуть розумно інтегровані в усі суспільні сфери з метою підвищення рівня життя, а не отримання прибутку – ред.).

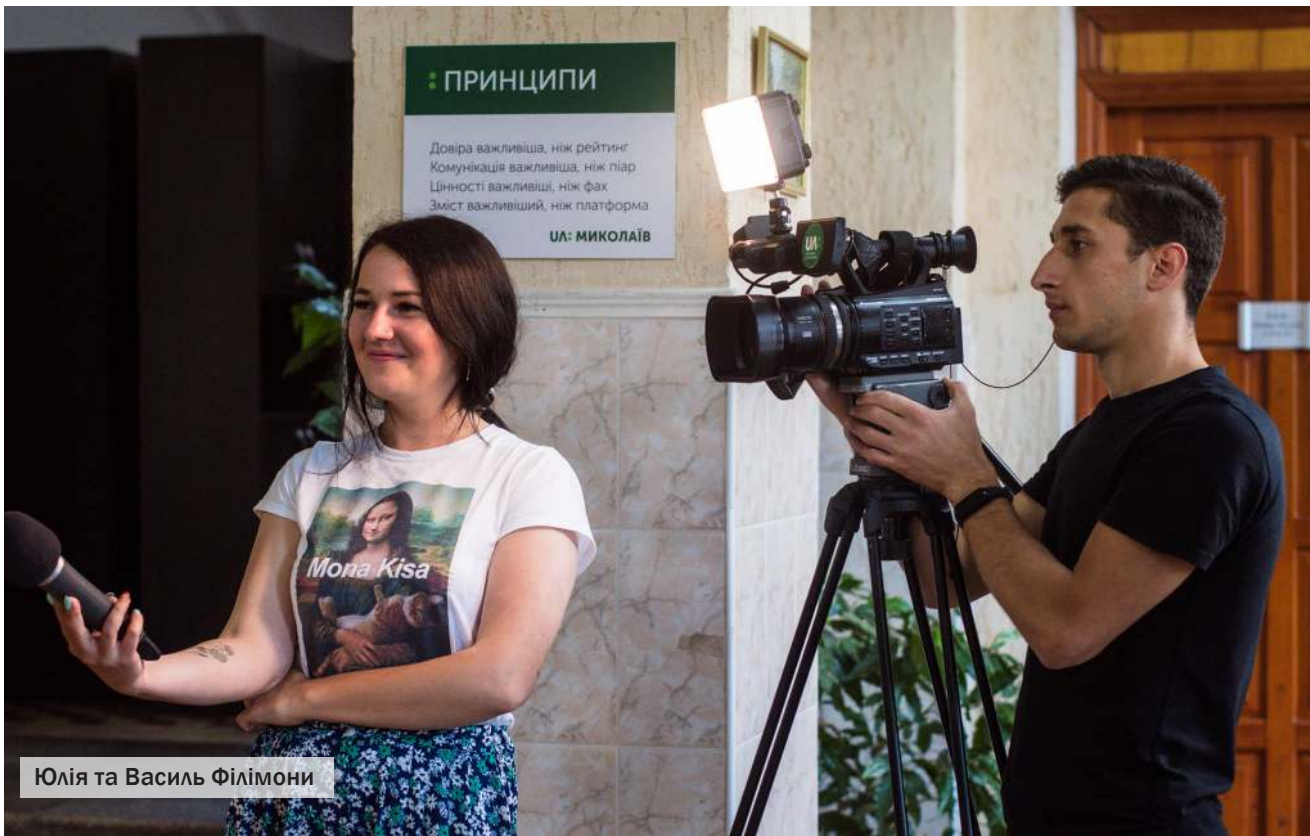
Василь у 2014 році став також донором крові. Вважає це своєю місією, адже таким чином може рятувати не одне життя. Він завжди казав, що скільки житиме, стільки й здаватиме кров, адже донорство дає відчуття допомоги суспільству. Хто знайомий із Васею особисто, той знає, що це людина, не схожа ні на кого. Він не виходить із дому без книги, бо коли знаходить щось цікаве для себе, то читає усюди: в маршрутці, стоячи десь у черзі, у перервах між зйомками. Навіть на передовій він завантажив собі на телефон електронну книжку «Чорний лебідь» Нассіма Ніколаса Талеба і взяв із мене обіцянку, що я теж її читатиму.

Слідкує за своїм здоров'ям, дотримується здорового способу життя. Лягає спати та прокидається за режимом, кожен ранок починається із зарядки та води. Намагається привчити до цього й мене, проте я ну дуже люблю спати. Останні місяці перед війською ми переважно сиділи вдома, він писав дипломну роботу: за декілька днів до початку вторгнення отримав довгоочікувану другу освіту. Тоді він дуже багато працював, я намагалася не заважати або десь допомагати. А до цього ми завжди проводили час спільно: я могла малювати, він – читати; разом зустрічалися з друзями, вони у нас спільні. Зараз я розумію, що ми завжди були поруч – і вдома, і на роботі – і ніколи не набридали одне одному.

Василь має дві освіти. На кого саме він навчався?

Першу освіту отримав у Коледжі преси та телебачення, чим він дуже пишається, за спеціальністю «документознавство та інформаційна діяльність». Там пробував себе телеоператором, репортером, ведучим, інженером ефіру. Він ніколи не хотів працювати оператором, проте коли у мене на роботі з'явилася вакансія, він приєднався до команди «Суспільне Миколаїв». Як Василь пізніше мені зізнався, тоді він просто хотів бути якнайближче до мене.

Він людина дуже цілеспрямована та вперта. Коли вирішив здобути другу вищу освіту за спеціальністю менеджменту, зіткнувся з проблемою: треба було

Юлія та Василь Філімони

Фото з архіву героїні статті

скласти ЗНО (український відповідник матурі, – ред.) з англійської мови, а чоловік у школі вивчав німецьку. Він писав те ЗНО тричі, та все ж домігся свого. Людина з нуля самостійно опанувала англійську, аби досягти мети та вступити до університету.

Як змінилося ваше життя після 24 лютого?

Перші кілька днів були дуже напруженими, тому що, як і багато українців, ми не до кінця розуміли, що трапилося, як будуть розгортатися події. 24 лютого Василь відправив мене з родиною до села, аби ми були у безпеці. Але я не змогла лишатися осторонь і через 3-4 дні повернулася до Миколаєва, бо він ще 10 днів перебував у військовій частині, і я дуже хотіла з ним побачитися. Я працювала, а Василь вже відправили на Схід. Ми постійно були на зв'язку, за можливості він мені телефонував, і ми хвилювалися одне за одного. Мені доводилося їздити у прифронтові села Миколаївщини, декілька разів ми потрапляли у досить небезпечні ситуації, тож він досить сильно хвилювався і наполягав, щоби я повернулася до села.

У нас була домовленість: він мені телефонує або пише двічі на день. Так воно і було до певного дня. 15 травня Василь не подзвонив, і одразу стало зрозуміло: щось трапилося. Скільки часу він там був – ніколи не жалівся, що важко, завжди мене підтримував, піклувався про мене. Він уважав, що мені тут у місті без нього тяжче, ніж йому там на передовій.

Як ти дізналася, що він опинився у полоні?

15 травня я почала йому писати, дзвонити, але телефон не відповідав. Я перечитала новини, залізла на всі сайти, які тільки знайшла, і дізналася, що населений пункт, де він перебував, – окупований. Тоді серце зашмерло, і я просто чекала. Я зрозуміла, що відбулося щось страшне. Через 5 днів я отримала дзвінок із військкомату, мені повідомили, що мій чоловік вважається зниклим безвісти. А за декілька днів після цієї звістки на одному з російських телеграм-каналів виклали світлинку, на якій були документи Василя: військовий квиток, паспорт та водійське посвідчення. І знову те ж саме: ти нічого не розумієш. Невідомо, наскільки це відповідає дійсності. Я дуже довго сподівалася, що десь немає зв'язку, можливо, вони відступали й Василь загубив телефон, документи, все може бути. Але 26 травня він мені подзвонив і повідомив, що перебуває у полоні.

Того дня життя немов зупинилося. Зараз я у такому стані, коли біль і відчай поєднуються з надією. Я живу тим днем, коли знову побачуся з чоловіком.

Чи відомо, де він перебуває зараз?

Знаю лише, що на момент зникнення він був у До-нецькій області.

Чи йде підготовка до обміну?

Зі свого боку я зробила все, що могла – подавала документи куди тільки можна: поліція, Червоний Хрест, гарячі лінії різні. Всюди писала заявки на можливий обмін.

Я бачила, що у соціальних мережах з'явився хештег #FreeFilimon, ти вже давала інтерв'ю медіа, тобто паралельно ще ведеш інформаційний фронт?

Так, працюючи у медіаспільноті, я намагаюся зробити все від мене залежне, аби повернути чоловіка додому. Це був зважений крок. Ми радилися з колегами і керівництвом: чи потрібно робити розголос. Я маю надію, що ми зробили правильний вибір. Дуже багато людей відгукнулося. Я впевнена, що коли мій чоловік повернеться додому і дізнається, скільки людей його тут чекали, намагалися зробити все, аби пришвидшити його повернення, йому буде дуже приємно. Василь захищав нас, а тепер нам треба захистити його і допомогти повернутися додому.

Що ти скажеш йому, коли побачиш, та якою уявляєш вашу зустріч?

Я мрію про неї кожної хвилини, але не можу уявити, якою вона буде. Знаю лише, що він обійме мене міцно-міцно, скаже щось приємне. Дуже хочу почути, що саме це буде. Я скажу, що я його кохаю більше за всіх на світі.

Під час брифінгу 16 квітня віцепрем'єр-міністерка з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України Ірина Верещук повідомила, що у російському полоні перебувають близько 700 українських військовослужбовців, стільки ж військових рф – в полоні в українців. Із того часу інформація про кількість українських полонених не розголошувалася. Проте відомо, що загалом із 24 лютого Україна та росія провели 10 обмінів військовополоненими. ■

Валерія ГУРЖИЙ

Вільна людина – Валерій Маркус (герой цього часу...)

Чудовий і розумний український документальний фільм «Вільна людина. Проща» режисера Сергія Дмитренка показує прекрасну постать молодого українця Валерія Маркуса (псевдонім – Ананьєв). Зараз він має лише 28 років, але його біографії вистачило б на кілька людей. Коротко про Валерія: український військовий, десантник, ветеран російсько-української війни 2014-2015 років, письменник, блогер і мандрівник. Зараз, з 24 лютого він знову у лавах Збройних сил України бере участь у війні з російським агресором. Кожне з цих визначень містить в собі багато змістів, можна сказати, що містить весь дорослий життєвий шлях Маркуса.

Хлопець із Первомайська Миколаївської області (згідно деяких джерел – з Луганської області), зачарований «військовою романтикою», вступив до української армії у 16 років. Власний блог російською мовою почав вести з перших днів війни росії проти України у 2014 році. Воював у складі 25-ї повітряно-десантної бригади на сході України у «гарячих точках», брав участь у боях за Краматорськ, Слов'янськ та інші міста, пізнаючи із середини пекло війни з росіянами. Багато його побратимів загинуло, в одному з інтерв'ю Валерій розповідав, що в його підрозділі з 30 воїнів вціліло лише 4 (а в усьому батальйоні кількість жертв у 2019 році становила 123 військових).

Блог Маркуса миттєво підкорив молодіжну аудиторію України. І це не дивно, адже, коли переглядаєш ті архівні кадри (які з'являються також у фільмі «Вільна людина»), то перед очима постає молодий хлопець спортивного вигляду, відважний аж до зухвалості, моторний козак із широкою посмішкою на все обличчя. Кіно Сергія Дмитренка могло б стати розповіддю про такого молодого сучасного козака. За словами режисера, цього трохи боявся і сам Маркус, коли давав згоду на зйомки – що це буде «ура-патріотичний» фільм про завзятого, хороброго українського воїна. На щастя, як для фільму, так і для персонажа Маркуса, цього не сталося.

Адже життєвий шлях Маркуса, починаючи з 2014 року і дотепер, набагато складніший і багатший: це шлях самодослідження, саморозуміння, звільнення від травм війни, пошуку справжніх цінностей, а також дорога до українства. Варто почати з останнього, і не лише тому, що вже четвертий місяць йде непохитна боротьба України з російським агресором, а сотні тисяч українських воїнів б'ються на захист свого українства. Мета росії і путіна – знищити Україну разом з українцями, не даючи їм права бути нацією. Питання української мови, розуміння того, що таке Україна, стало для Маркуса ключовим у певному переломному моменті його життя.

У фільмі, як і в багатьох телевізійних інтерв'ю, він постійно повертався і повертається до цього питання. Рідною мовою Валерія була українська, але з 10-го класу, приблизно у той час, коли він пішов до армії, хлопець повністю перейшов на російську і спочатку цією мовою також записував свій блог. Лише через кілька років, під час своєї першої мандрівки у світ, коли хтось у Франції запитав, чому він говорить російською, а не українською, якщо він українець, він – як розповідає у фільмі – задумався над відповіддю, але пояснити не зміг. Проте з цього моменту перейшов на українську (з тією рішучістю і наполегливістю, які йому у принципі притаманні). Він дуже цікаво розповідає про те, наскільки мова впливає на спосіб мислення, структурує думки; відтоді, як він розмовляє переважно україн-

▲ Кадр із фільму

ською, має враження, що його ставлення до світу змінилося.

Про ці відмінності між українською та російською (останню я знаю дуже погано і досить пасивно) я неодноразово чула від українських інтелектуалів та митців: Оксани Забужко, Лесі та Галини Тельнюк, але не від «звичайних» людей. Маркус пішов далі у своїх роздумах, вважаючи, що він, у минулому російськомовний українець, як і деякі інші українці, тривалий час був байдужим до своєї національності. Він не був проросійським, але не мав свідомої прив'язаності до України, тож тепер несе певну співвідповідальність за те, що росія може використати на міжнародній арені аргумент «визволення» російськомовних жителів України (це твердження прозвучало до 24 лютого).

Переломний момент у розумінні того, чим для нього є Україна, відбувся раніше, під час боїв у 2014-15 роках. Маркус і його підрозділ залишалися на фронті пів року, перш ніж відбулася ротация, і вони передислокувалися в тил. Він бачив смерть своїх побратимів, розірваних уламками ракет, бачив варварство росіян. Вони з побратимами носили прив'язані до рюкзаків гранати, які спеціально були без одного з двох дротиків, щоб можна було швидше висмикнути чеку та розірвати гранату, вчинивши таким чином самогубство і не потрапивши до рук російських загартників.

Два роки тієї війни позбавили його будь-яких ілюзій щодо романтики бойових дій, він дізнався про жорстокість і пережив тяжку кризу, як це було з багатьма українськими воїнами того часу. Валерію було всього 19-20 років, і, щоб упевнитися, що у потрібний момент не зламається і висмикне чеку гранати, він зробив татування на руці – портрет Тараса Шевченка – для ворога це найяскравіший символ українства. Уже тоді росіяни відрізали руки українським воїнам, у яких були татування з українською символікою, наприклад, тризубом. Це символічно; можна, мабуть, одного дня запитати Валерія, чи

татування із зображенням Шевченка, найсильнішого за два століття символу українства, глибоко вплинуло на його роздуми про те, що означає бути українцем, і чому він два роки воював за свою державу.

На початку 2016 року через поранення та післявоєнну депресію Маркус був госпіталізований і більше не повернувся до армії. Тілесні рани загоїлися швидко, проте психологічні та душевні вилікувати було складніше. Валерій, однак, зумів те, що психологи вважають майже неможливим для людей із післявоєнними травмами – сам знайшов найефективнішу терапію, щобийти з цього стану, більше того – розпочати в певному сенсі нове життя.

Фільм «Вільна людина» розповідає саме про цей час 2014-2020 років, коли Маркус починає свій власний шлях і терапію. Уперше в житті він виїжджає за межі України на позичені у друзів гроші і сам іде пішки понад 1 800 км. Від Парижа через Францію, Іспанію до Шляху святого Якова (ісп. Camino do Santiago), а далі – до найзахіднішої фінальної точки паломницького шляху, до Мису Фіністерре. Шлях святого Якова – це паломницький маршрут, але для багатьох людей, зокрема і для Валерія, він не мав релігійного значення. Просто його проходження змушує переосмислити своє життя, і це благотворно впливає на кожного «паломника».

Маркус – це «паломник», якщо перекласти «прошу» у назві фільму як «паломництво», це означатиме і дорогу, яку він пройшов у буквальному і переносному значенні, починаючи від першого маршруту і аж до наступних «шляхів світу» упродовж майже 4 років. За цей час Валерій пройшов понад 40 тисяч кілометрів, він завжди йшов один. Сергій Дмитренко зафіксував першу експедицію Маркуса, а наступні знімав і показував у своєму блозі сам Валерій. Завдяки цьому, у фільмі, окрім коментарів та розповідей, глядач може милуватися чудовими кадрами берегів океанів, лісових доріг, гірських стежок – і так аж до останньої подорожі (останньої, бо через ковід Маркус не зміг ві-

лити в життя свою мрію – сходження на Еверест навесні 2022 року) на Айленд-Пік у Непалі. До цієї подорожі я ще повернуся в кінці тексту.

У перервах між мандрівками Валерій Маркус працював над книгою, яка у 2019 році стала бестселером в Україні та серед української діаспори в США та Канаді, а сам автор став мільйонером, як він сміявся – «мільйонером в українських гривнях», але все ж таки. Він вважає «Сліди на дорозі» розповіддю з автобіографічними сюжетами, а не автобіографією. І хоча написав він її російською, оскільки деякі напрацювання створив ще до своєї «українізації», чоловік вирішив, що рукопис потрібно спочатку видати українською. Так воно і сталося. Тисячі молодих людей віднайшли себе в герої роману, його доля та перетворення зворушили їх; як видно з коментарів до блогу Маркуса, вони часто змінювали навіть чиєсь життя і точно додавали сил.

Видання книги своїми силами, поза механізмами видавництва, та друкування кількості накладу заслуговувало б окремої розповіді. Зазначу лише те, що у цьому питанні Валерій продемонстрував свою настирливість та рішучість, долаючи великі труднощі та досягнувши видавничих успіхів наперекір спеціалістам книжкового ринку.

Окремою темою, про яку він коротко розповідає у фільмі (але важливою для розуміння його особистості), є те, що він вирішив заробити мільйони (бувало, що отримував 2-3 тисячі доларів на день) перерахувати іншим людям на різні цілі, залишаючи собі кошти переважно для подальших мандрівок (пів року через Норвегію і норвезькі гори, Тибет). За його словами, він дуже швидко почав побоюватися, що гроші можуть його деморалізувати, а оскільки потреб у нього мало, він живе скромно, то краще цим надлишком підтримувати інших.

Шлях Маркуса не закінчується, як можна було б подумати, у цьому місці. Кілька років після повернення з першої подорожі Маркус використав на самостійне навчання. Насамперед це була українська історія та література, але також і багато інших галузей. У своєму блозі він згодом почав публікувати записи, присвячені вибраним історичним особам та подіям, інтерв'ю з письменниками, наприклад, Сергієм Жаданом, чи з відомими публічними постатями. Слухаючи, як добре говорить українською зараз Валерій Маркус, важко повірити, що ще у 2015 році він був російськомовним хлопцем, якому, коли він перейшов на рідну українську у 2016-му, не вистачало слів.

Мене зворушує – як, певно, і кожного глядача фільму – шлях самосвідомості та саморозвитку, який пройшов Валерій, і в оязитку, безсумнівно, найважливішими були мандрівки-паломництва. Про це у «Вільній людині» розповідає сам Маркус та його друзі – лідер гурту «Тартак» Олександр Положинський та Ігор Хмилевський – а також відома українська журналістка Яніна Соколова. Їхні розповіді доповнюють образ Маркуса, який, попри свою величезну популярність в Україні і десятки інтерв'ю, залишився скромним і розкриває лише те, що хоче. Він не піддається на маніпуляції – а я прослухала близько 10 розмов із ним. При цьому він неймовірно чесний, не вдає із себе когось іншого, залишається собою.

ГРОМАДА

Навіть кінець війни не покладе край їхній роботі

Голова громадського комітету «Разом з Україною» з Бартошиць Мирослав Малиняк просить про підтримку, яка необхідна для організації наступних поїздок до України.

Ви регулярно возите гуманітарну допомогу в Україну. Як виглядає ситуація зараз?

Останній наш автобус приїхав до Львова. Звіти речі потрапили на передову біля Ізюма. Це переважно їжа та військова форма, а також були 16 шин. Нас про них просили, оскільки шини на фронті швидко нищать, бо їх проколюють осколки, деколи — по дві за один виїзд. Ми намагаємося возити те, що необхідно на передовій. Хоча насправді там потрібно все. Я, наприклад, дізнався, що хлопці не миються водою, лише вологими хустинками. Ними також витирають посуд. Бо невідомо, чи росіяни не отруїли воду. Купуючи такі хустинки, я дбаю, щоби на упаковках не було зображень дітей. Не хочу посилювати у хлопців емоції, пов'язані з розлукою з близькими. Серед останніх потреб є спеціальні засоби для підігрівання страв, одяг — футболки, білизна, шкарпетки. Хлопці носять їх, скільки можна, а потім викидають. По-перше — тому що не мають, де і як прати, по-друге — знов-таки обережність у зв'язку із забрудненням води. Спочатку ми все завозили на кордон і там перевантажу-

вали до інших машин. Зараз іноді перетинаємо кордон і частину розвантажуюмо на заправці поблизу. Також їздимо до самого Львова. У середньому протягом тижня проводимо один-два таких виїзди — це від 2 до 7 автобусів кожного разу.

Про які об'єми допомоги можна зараз говорити?

Комітет почав діяти у 2014 році. Тоді ми фінансово допомагали пораненим українським солдатам, які потрапляли на реабілітацію до осередку «Добрий брат» у населеному пункті Осек. Наші діти з української школи в Бартошицях їздили туди з виступами. Ми завозили солодкий почастунок, спечений нашими жінками, а часом просто спілкувалися з хлопцями, що їм також було дуже потрібно. Можна сказати, ми реабілітовували їхню психіку. Отже, тоді ми допомагали осередкові, а зараз усе навпаки. «Брат» та його друзі підтримують наш комітет. Якщо спробувати підсумувати: досі ми зібрали майже 150 тисяч злотих готівкою, вартість різноманітної матеріальної допомоги — певно, близько 2 мільйонів. Останні автобуси ми вислали «Правому сектору», який бореться на Ізюмському напрямку. Допомагаємо також 80-й бригаді зі Львова. Із «Правим сектором» маємо контакти, бо у 2014 році лікували двох їхніх хлопців, які дістали поранення на Майдані. Ми намагаємося підтримува-

ти не когось одного, а різних військових, які перебувають на лінії фронту. Незабаром хочемо завезти польові ліжка до лікарень. Вже маємо 24, чекаємо на наступні. Традиційно привеземо також їжу та ковдри. У межах першого спонтанного збору коштів у нашій бартошицькій церкві вдалося отримати близько 10 тисяч злотих. Наш парох о. Юліан Кравецький координує збір грошей на машини, яких в Україну доставили, певно, вже близько двадцяти.

Чи відчуваєте, що люди втомилися і рідше відгукується на заклики таких організацій, як ваша?

Так, дуже сильно. У перші тижні на наш рахунок приходили перекази по 2-3 тисячі злотих і їх було багато. Пізніше вони поменшали. Тепер щораз частіше урізні способи, зокрема присутністю на українських заходах, ми мусимо нагадувати про свою діяльність. Щоби здобути кошти, ми продаємо, наприклад, футболки. Комітет потребує ресурсів також на паливо, щоби довести в Україну все зібране. Досі лише на нього ми витратили близько 50 тисяч злотих.

Чи у зв'язку з цим є якась координація між структурами, які займаються допомогою?

Ми відкриті до різних форм співпраці. До нашої групи приєдналися люди з двома машинами з Кракова. Вони їздять щотижня, часто навантажують до двох тонн. Це дуже багато. Це поляки, які в жоден спосіб не причетні до українства. Але вони допомагають, бо знають, що так треба. Часом хтось хоче, щоби ми доставили зібрані іншими активістами речі. Але варто пам'ятати, що вартість такого перевезення — до тисячі злотих. Звичайно, це якщо машина в доброму технічному стані — старіші потребують більше палива. З іншого боку, ми усвідомлюємо, що допомога буде потрібна в довгій перспективі. Бо, якщо після 2014-го на реабілітацію до «Доброго брата» ми привезли близько 30 людей, то можна собі уявити, скільки буде їх тепер. Можливо, їх будуть сотні, і тоді також необхідні будуть величезні кошти. «Добрий брат» може частину послуг виконати на волонтерських засадах, але не повністю. З нашого боку буде потрібна допомога у харчуванні,

всіляких платежах тощо. Навіть якщо війна закінчиться вже завтра — для комітету це точно не стане кінцем роботи.

Що зараз найбільш потрібне для вашої діяльності?

Я би хотів, аби було більше переказів на наш рахунок. Матеріальну допомогу нам вдається налагоджувати, але без грошей ми її не доведемо до України. Потреби незмінно залишаються великі — сіль, цукор, молоко, їжа, памперси для дітей та поранених дорослих тощо. Отже, ми допомагаємо на лише війську, а й цивільним та дітям, які потребують особливого захисту.

За те, що роблять українські герої, ми всі повинні бути вдячні їм, їхнім родинам і наступним поколінням їхніх близьких. Із розмов я знаю, що хлопцям найбільше бракує одного — далекосяжної зброї. Коли вони стріляють на таку саму відстань як окупанти, то значно більше ризикують своїм життям. При цьому я вірю, що українська армія зараз є однією із найпотужніших у світі, натомість росіяни — це орда, яка, якщо і йде вперед, то по трупах дітей чи жінок. Хочу ще зауважити, що фізичний відгомін цієї війни відчутний і в наших Бартошицях. Достатньо податися трохи ближче до кордону з Калінінградською областю — там постійно чути вибухи. Вони тренуються, але й намагаються залякати. Якщо взяти до уваги той факт, що мало хто вірив у початок повномасштабної війни, то тут ми точно повинні бути обережні. Чому таку велику допомогу Україні надають, наприклад, литовці? Саме тому, що вони через безпосереднє сусідство повністю розуміють загрозу. Задумуючись над підтримкою України, завжди варто також пам'ятати, що навіть найменший переказ коштів, помножений на тисячі осіб, дає серйозну суму. Тому я заохочую всіх до пожертв, бо жодна сума ніколи не буде замалою. Рекомендую також зайти на нашу сторінку у фейсбуці (Komitet Społeczny «Razem z Ukrainą»). Там багато фотографій. Вони, може, дещо нудні, бо ми на них увесь час щось завантажуємо або розвантажуюмо. Але це означає, що ми постійно працюємо. ■

Григорій СПОДАРИК
Фото автора статті

→ За його словами, найголовніше на шляху 2014–2020 років було знайти систему справжніх цінностей, які він втратив, і зрозуміти, хто він і що для нього важливо у житті. Коли Маркус почав цей шлях наприкінці 2015 року, світ, яким він його уявляв раніше, завалився разом із тим, що Валерій помилково вважав справжньою системою цінностей. І тоді — додає хлопець — він знайшов себе як свідомого українця.

Попри те, що Маркус пішов з армії у 2016 році, він неодноразово публічно, а також у фільмі «Вільна людина», говорив, що коли росія не зупиниться на сході України і почне війну на всій території, він одразу повернеться до війська. Так і сталося. Сьогодні Валерій Маркус воює у 47-й бригаді, кілька тижнів тому за наказом командування разом зі своїм товаришем почав створювати елітний військовий батальйон. Командування ЗСУ прийняло авторську програму, розроблену Маркусом і співкомандиром нового підрозділу, цілком сучасну та оригінальну. Варто було побачити у репортажі Яніни Соколової, з яким запалом і ентузіазмом Валерій розповідає про створення цього батальйону. Наразі, як він написав у

блогі, ситуація на фронті змусила його та бійців підрозділу повернутися на поле бою.

Валерій Маркус йде далі своїм шляхом: замість того, щоб підійматися на Еверест, пішов на війну. Уже не символічно, а в реальності, участь у війні за Україну стає формою здобуття своєрідного «Евересту» — це перемога над росією, перемога над тотальним злом, уособленням якого є путін і рф. Валерій бореться за те, щоби система цінностей, яку він знайшов раніше, принципи честності, свободи, прийняття інших і права на самовизначення як людини та як українця перемогли у світі.

Насамкінець, щоби це не звучало надто пафосно — і сам би Валерій цього не хотів — переповім історію, розказану ним та зафільмовану у «Вільній людині». Під час своєї першої подорожі до одного з французьких міст Валерій випадково зіткнувся з російським журналістом, пропагандистом путіна та імперської Росії, прихильником винищення українців Артемом Шейніним. Він утримувався за якусь частину секунди від реакції, але хоча вже тоді Валерій працював над тим, щоби не піддаватися емоціям, вони все-таки взяли верх.

Маркус запитав Шейніна російською, чи то справді він, а потім продовжив говорити з усміхненим росіянином (якому здалося, що зустрів свого шанувальника в далекій Франції), називаючи його російським націоналістом та злочинцем, який пропагує в росії вбивства українців. Потім, борючись із самим собою (як розповідає off-record), аби не побити Шейніна, він врешті не витримав і плюнув йому в обличчя.

Я побачила у цьому символічне значення. Валерій — дуже молодий юнак (якщо брати до уваги тільки його вік), що живе в країні, де агресор росія не дозволяє молоді робити той вибір, який може зробити молодь у західноєвропейських країнах. В Україні дорослість досягається незалежно від віку (сьогодні дорослими стають і діти), коли ти дивись на злочини, згвалтування, цинізм та катування. Поки це було можливо, Маркус використав даний йому долею час на те, аби пройти шлях, який зміцнив його як особистість та як українця, і набагато краще (якщо це взагалі можливо зробити) підготував хлопця до того, що переживає Україна сьогодні. І цей «ген ненависті» до російського імперіалізму, тоді ще не до кінця

усвідомлений, наказав йому принизити (плюнути в обличчя) людину, яка була носієм імперської та злочинної ментальності.

Трейлер фільму можна знайти на ютубі.

Фільм «Вільна людина. Проща» режисера Сергія Дмитренка покажуть під час наступного Фестивалю українського кіно у Варшаві з 25 по 30 листопада.

Іза ХРУСЛІНСЬКА

40-ва «Лемківська ватра» у Ждині

«Якщо задумується чи того рока буде Лемківська ватра в Ждині — то так, підтверджуємо! Буде то сорокова, ювілейна едиція Св'ята лемківської культури. Без огляду на війну, наше життя іде далі, як в Україні, так і гев в нас. Чекаємо Вас, чекаємо на кожного, кому близька наша культура», — запрошують на ювілейний захід у Ждині організатори.

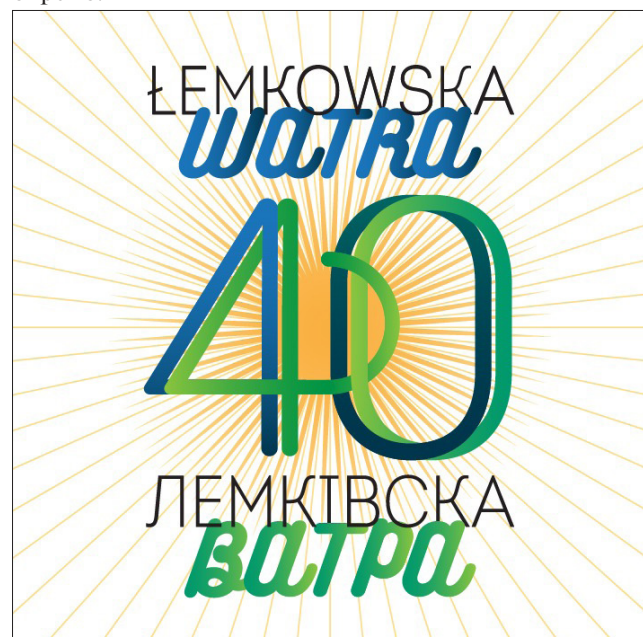
Цьогорічне лемківське свято проходитиме 22-24 липня.

— Попри війну, треба показувати, же живемо, — говорить Наталя Гладик, секретар Об'єднання лемків, яке організовує захід. — Трудно повісти, скільки приїде гостей з України. Жінок випускають, а чоловіків ні. Дехто навіть якби хотів, то не виїде.

Діячі Об'єднання лемків мають надію, що цього року до Ждині приїде стільки ж людей, скільки було й до пандемії. Нагадаємо, що у 2020 році «Лемківську ватру» провели дистанційно. Натомість торік вона відбулася у змішаному форматі: частково онлайн, частково — за участі публіки.

— Думам, що люди після двох років є спрагнені. Просто бачитися. Тому чекаємо всіх, — запрошує секретар ОЛ.

Про цьогорічну програму «Лемківської ватри» у Ждині ми інформуватимемо читачів тижневика окремо.

Ювілейний «Світ під Кичерою»

Лемківський ансамбль пісні і танцю «Кичера» запрошує на один із найбільших своїх проєктів — Міжнародний фестиваль «Світ під Кичерою» (на фото — захід у 2020 році). Цього року захід відбудеться вже двадцять п'ятий раз. Участь у святі, організованому лігницькими лемками з «Кичери», підтвердили, серед інших, гості з Мексики, Сербії, Чилі, Непалу, Туреччини, України, Бурунді та Панами. Як повідомляють організатори, дві останні країни вперше представлять глядачам фестивалю.

Свято розпочнеться 1 липня і триватиме десять днів, відвідає понад десяток міст Нижньої Сілезії та Любуського воеводства. Містами-господарями великих гала-концертів стануть: гміна Рудна (1 липня), Полковиці та Шпротава (2 липня), Лісець у гміні Любін (3 липня), Волів (5 липня), Вроцлав (6 липня), Поляниця-Здруй (7 липня), Битом-Оджанський (8 липня) і Замениці у гміні Хойнів (9 липня). Фінал фестивалю запланований на Лігницькому Полі у Лігніці (10 липня). Перед цим, 4 липня, на площі Ринок у Лігніці пройде ювілейний гала-концерт. Під час нього організатори «Світу під Кичерою» отримають сертифікат Федерації міжнародних танцювальних фестивалів — організації, яка об'єднує найпрестижніші фольклорні заходи світу.

Також заплановані концерти та інтерактивні заходи за участі окремих колективів у соціальних закладах (domach potosu społecznej), притулках, благодійних їдальнях, дитячих будинках та відділеннях лікарень. Виступи доповнять мистецькі майстер-класи, презен-

Фото з фейсбук-сторінки Лемківського ансамблю пісні і танцю «Кичера»

тації народного ремесла та кулінарії. Будуть теж стенди, на яких презентуватимуть видання, присвячені історії та культурі лемків.

Повну програму та список ансамблів шукайте на фейсбук-сторінці організаторів (Lemkowski Zespół Pieśni i Tańca «Kyczera» / ЛАПіТ «Кичера»).

«Лем Ми» їдуть з Корчина до Казімежа

Фото з фейсбук-сторінки «Лем Ми»

Художній колектив «Лем Ми» з Команчі 12 червня взяв участь в Конкурсі народної пісні та музики — XXXVIII «КРОПА» у Корчині біля Кросна. Гурт посів перше місце.

— Під час заходу відбирають найкращих виконавців. Є окремі категорії. Ми перемогли у номінації «Співаючий гурт», — говорить диригентка та художня керівниця «Лем Ми» Маріанна Яра з Сянока. Завдяки цій перемозі колектив отримав можливість взяти участь у Загальнопольському фестивалі народних колективів та співаків у Казімежі-Дольному, одному з двох фестивалів такого рівня у Польщі.

Цікаво, що музиканти та співаки з Команчі свій концерт у Корчині розпочали з відомої української пісні «Повіяв вітер степовий».

— Це був твір поза конкурсом. Але ми обрали його, щоби підкреслити: в Україні йде війна. Ми також намагаємося показати, що підтримуємо Україну і заохочуємо до цього інших. Пісню сприйняли дуже сердечно. Навіть ведучий, представляючи нас, сказав, що ми сьогодні співаємо у пам'ять про тих, хто загинув за Україну, — розповідає Маріанна Яра. Диригентка зазначає, що до репертуару, який містив лемківські пісні, намагалися підібрати твори, які тематично пов'язані з війною.

Виступ у Корчині — одна з багатьох подій цієї весни, у якій брав участь «Лем Ми». Гурт дав мініконцерт під час кулінарних майстер-класів про лемківські страви у Шавному, співав на З'їзді колишніх жителів села Улюч та їхніх нащадків і представив лемківські пісні під час фестивалю «У колі лемківської культури» в музеї просто неба у Сяноці.

За словами керівниці колективу, у «Лем Ми» цієї весни така ж кількість концертів, як і в попередні роки.

— Ми виступаємо так само інтенсивно, як і до пандемії. Ми також маємо запрошення на подальші культурні заходи. Помітно, що є попит на українські пісні та співи, — каже Маріанна Яра.

«Лем Ми» діє з 2013 року. Його засновник — команчанин Володимир Копилець. За рік гурт відзначатиме своє 10-ліття. Серед планів членів «Лем Ми» є запис платівки з нагоди ювілею.

Нова книга про русинські пісні

На початку травня у Словаччині з'явилася видання «Народні співанки Русинів, які єм позбрав, грав і співав». Це результат багаторічної роботи русинського етнографа, музиканта та співака зі Словаччини — Івана Чижмара. Книга написана на основі 75 років етнографічних та етномузикологічних досліджень автора. На 744 сторінках — сотні пісень, фотографій і нот. У Словаччині дуже цінують літературу Івана Чижмара, який зосереджується переважно на русинській тематиці. У 2020 році одна з публікацій етнографа взяла участь у літературному конкурсі на кращі книги Пряшівщини. Під час фестивалю «Пряшів читає» видання «Народні костюми русинів у фотографії» здобуло перше місце у номінації «Професійна література».

Підготував Павло ЛОЗА

Історія

Історичний
календар
червень

1 червня 1890 р. у селищі Жаб'є на Галичині народився Осип Букшований (1890–1937), сотник Легіону Українських січових стрільців (УСС), отаман Української Галицької армії.

▲ Осип Букшований

Під час Першої світової війни — командир сотні у Легіоні Українських січових стрільців. 1915-го потрапив до російського полону. Після втечі знову очолив сотню, восени 1918-го обраний командиром Легіону УСС. Очолював 1-шу бригаду УСС Української Галицької армії, брав участь у боях. Один із розробників плану Чортківської офензи 1919 року.

1920 року увійшов до складу Російської комуністичної партії більшовиків — РКП(б), потім до Комуністичної партії Західної України (КПЗУ). Здійснював нелегальну комуністичну роботу в Польщі, Австрії, Німеччині. 1932-го виїхав до СРСР, працював у редколегії органу ЦК КПЗУ газети «Наша правда». 1933-го заарештований у сфабрикованій справі. 25 листопада 1937-го Особливою трійкою Управління НКВС СРСР по Ленінградській області засуджений до розстрілу.

9 червня 1919 р. Євген Петрушевич став уповноваженим диктатором ЗУНР. Критичне становище Західноукраїнської Народної Республіки і загроза

▲ Євген Петрушевич

втрата державності у 1919 році призвели до відставки уряду Сидора Голубовича. 9 червня УНРада передала всю повноту військової і цивільної влади Євгенові Петрушевичу. Керівництво Української

▲ Проголошення І Універсалу після молебню на Софійській площі

Народної Республіки розцінило це рішення як прояв сепаратизму і Петрушевича виключили зі складу Директорії. Фактично диктатура тривала трохи більше місяця. Хоча формально Євген Петрушевич не склав диктаторських повноважень до кінця існування ЗУНР.

10 (23) червня 1917 р. Українською Центральною Радою прийнято Перший універсал, в якому було проголошено автономію України. Наприкінці травня делегація Центральної Ради на чолі з Володимиром Винниченком виїхала до Петрограда для переговорів із Тимчасовим урядом росії щодо узгодження питання автономії України. Однак, члени делегації не знайшли порозуміння ні з урядовими структурами, ні з керівництвом Петроградської ради робітничих і селянських депутатів.

Звіт делегації заслухано на вечірньому засіданні Центральної Ради 15 червня 1917-го, а його обговорення проходило в закритому режимі. В резолюції, ухваленій наступного вечора, констатувалося, що «Тимчасовий російський уряд свідомо пішов всупереч інтересів трудового народу на Україні» і визнано за необхідне «приступити до негайного закладання фундаменту автономного ладу на Україні», для чого «негайно видати до українського народу Універсал» із необхідними роз'ясненнями.

І Універсал вперше проголошено 23 червня 1917-го перед закриттям II Всеукраїнського військового з'їзду. Офіційні урочистості відбулися 25 червня на Софійському майдані в Києві. Універсал декларував намір запровадити автономію України: «Народе Український! Народе селян, робітників, трудящего люду! Волею своєю ти поставив нас, Українську Центральну раду, на сторожі прав і вольностей української землі... Хай буде Україна вільною. Не одділяючись від всієї росії, не розриваючи з державою російською, хай народ український на своїй землі має право сам порядкувати своїм життям...».

«Універсал Української Центральної Ради до українського народу становить надзвичайної ваги момент у нашому національному житті, свого роду поворотний пункт у розвитку новочасного українства, — акцентував Сергій Єфремов на сторінках часопису «Нова Рада». — Вперше Центральна Рада дає, сказати б, звідомлення перед організованими масами про свою роботу в справі відновлення української автономії, вперше розкриває ті плани, які вона має переводити в життя з волі тих мас; вперше, нарешті, говорить до своїх виборців, як виборний уряд — тоном влади, що вимагає послуху, дисципліни й солідарної роботи для невідпинної орга-

нізації всього життя на Україні. Раніше чи пізніше це повинно було статися...»

Тимчасовий уряд та російська преса звинувачували українців у «сепаратизмі», «прориві фронту» і загалом дуже негативно поставились до проголошення автономії.

21 червня 1971 р. під час археологічних досліджень поховання у кургані скіфського періоду Товста могила поблизу міста Орджонікідзе Дніпропетровської області вчений Борис Мозолєвський разом з групою археологів знайшли скіфську пектораль — золоту нагрудну прикрасу скіфського царя, датовану IV століттям до н. е. Вага прикраси, виготовленої із золота 958 проби, становить 1150 г, а її діаметр сягає 30,6 см. Вивчаючи чоловіче поховання біля Орджонікідзе, у 1971 році група молодих археологів несподівано виявила у двох поховальних камерах численні золоті прикраси, серед яких була й пектораль. Її разом із залізним мечем у золотих піхвах знайшли в короткому коридорі, що сполучав одну з поховальних камер із вхідною ямою.

Фахівці тоді визнали пектораль однією з пам'яток світової культури. Проте, чим насправді є ця прикраса, досі єдиної думки серед науковців не існує. Так, одні вважають, що пектораль була оберегом одного зі скіфських правителів, який як дипломатичний дар у другій чверті IV століття до н. е. виготовили в ювелірних майстернях Афін або Пантікапея, інші ж дотримуються думки, що, можливо, це календар, адже дуже незвичними є зображення на прикрасі. Місяцеподібна пектораль складається з 3-х ярусів, які відокремлені один від одного товстими трубками: на нижньому зображені звірі, на середньому — квіти, а на верхньому — люди. Дослідники трактують зображення як своєрідну модель світогляду скіфів. Сьогодні пектораль зберігається у Музеї історичних коштовностей України у Києві.

Підготувала
Олена ГУМЕНЮК
Фото з Вікіпедії

В Україні створюють
Національне військове
меморіальне кладовище

Верховна Рада України підтримала ініціативу створення Національного військового меморіального кладовища. Там з почесними ховатимуть «загиблих (померлих) осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України, забезпечували виконання службових обов'язків та присяги на вірність Українському народу».

Це буде розміщений на спеціально відведеній земельній ділянці архітектурний комплекс, що включатиме власне військове кладовище, музейний комплекс, ритуальну будівлю та інші необхідні споруди для організації почесних поховань. Увічнення пам'яті тих, хто вже був похований на інших цвинтарях, здійснюватиметься у музейному комплексі Національного військового меморіального кладовища.

У законі також є норма, яка забороняє ховати на Національному військовому меморіальному кладовищі осіб, які обіймали керівні посади в комуністичній партії (посади секретаря районного комітету і вище), керівні посади у вищих органах державної влади та управління СРСР, УРСР (УСРР), інших союзних або автономних радянських республік, органах державної влади й управління областей, міст республіканського підпорядкування, працівників радянських органів державної безпеки всіх рівнів, а також осіб, які на день смерті мали судимість за вчинення умисного злочину, якщо ця судимість не погашена і не знята у встановленому законом порядку.

Будівництво, утримання та охорона території кладовища фінансуватиметься з держбюджету. Також коштом держбюджету відбуватиметься поховання на цьому кладовищі. Порядок організації поховань та перепоховань, а також форму та вид могильних каменів та надгробків визначатиме уряд.

Національні військові меморіальні кладовища — це світова практика вшанування воїнів, які віддали життя за свою країну. Аналогічні цвинтарі існують в США, Канаді, Франції, Польщі та інших країнах.

Закон про створення Національного військового меморіального кладовища готувався декілька років. Його розробляло Міністерство розвитку громад і територій України з участю фахівців Українського інституту національної пам'яті, Міністерства культури та інформаційної політики України та Міністерства у справах ветеранів України.

Створення Національного військового меморіального кладовища — це наступний крок для належного вшанування захисників України. Рік тому, в липні 2021 року, парламент ухвалив закон про військовий поховальний ритуал.

«Розробка і затвердження військового поховального ритуалу тривала декілька років, і цей процес координував наш співробітник та фаховий історик Павло Подобед. Після кропіткої роботи в архівах, де він та група експертів вивчали статuti Армії Української Народної Республіки, зокрема традиції вшанування полеглих козаків і старшин, вони звернулися до закордонного досвіду. Проаналізували ритуали армій США, Ізраїлю, Польщі, Туреччини й Бельгії. І таким чином розробили концепцію українського військового поховального ритуалу, який, з одного боку, опирається на наші військові традиції, а з іншого — відповідає сучасним запитам», — розповів голова Українського інституту національної пам'яті Антон Дробович. ■

Інститут національної пам'яті України

Юрій Кнорозов – український історик, який розшифрував писемність майя

Уродженець Харківщини, який змінив історію. Його життя досі залишається загадкою, оточеною безліччю міфів і легенд. Навіть дата його народження спірна. Він повернув хід історії та залучив до своїх досліджень провідних фахівців, а його праця стала наріжним каменем для тогочасного світу науки.

Пережив Голодомор та війну

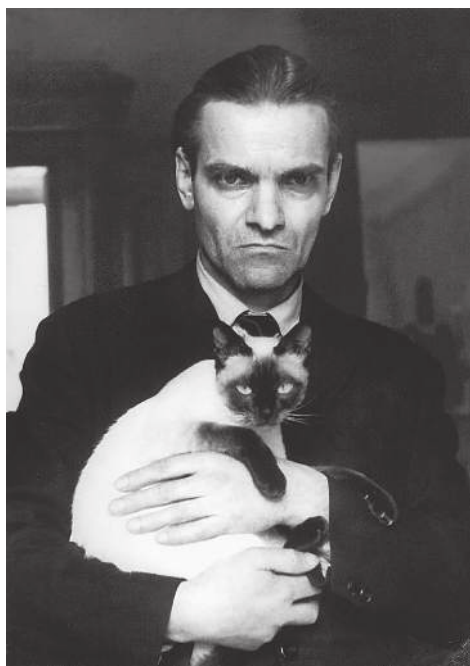
Юрій Кнорозов народився 1922 року в селищі Південне, що на Харківщині. За офіційними даними, день народження історика датований 19 листопада, однак сам він вказував, що народився 31 серпня. Мати хлопчика була росіянкою, а його бабуся по батьковій лінії стала першою народною артисткою Вірменії. У дитинстві Юркові довелося пережити Голодомор – родина хлопця змогла вижити тільки завдяки запасам з городу. Тоді квітучий Харків перетворився на безлюдне місто з трупами на узбіччях.

Жахи, пережиті юнаком, надовго відклалися в його пам'яті. У школі його вважали дивним, хоча хлопчик був дуже талановитим і любив тварин, особливо кішок. Кнорозов писав вірші, грав на скрипці, мав хист до малювання. Однак товаришів лякала його писанина – справа у тому, що Юрій малював містичних тварин, яких підписував невідомими карлючками.

Уже згодом виявилося, що ці малюнки з підписами були практично копією ієрогліфів майя. Сам дослідник, згадуючи про цю ситуацію, жартував, що в дитинстві отримав футбольним м'ячем у голову, а разом з ударом – і талант до дешифрування.

У 1937 році підліток закінчив 7 класів залізничної школи №46 в рідному Південному, а пізніше вступив на історичний факультет Харківського університету – там юнак зацікавився ієрогліфічною письменністю Стародавнього Єгипту та шаманськими практиками. Однак доля знову підкидає чергове випробування для молодого чоловіка – після закінчення другого курсу починається II Світова війна.

На фронт Юрія не взяли – він мав проблеми зі здоров'ям. Попри це, юнака мобілізували на будівництво військово-оборонних споруд в Чернігівську область. Опинившись в оточенні німців, Кнорозов пробрався назад додому, ховаючись від мобілізації у Харківській та Полтавській областях. У цей час стала ще одна особиста трагедія – дівчину, у яку він був закоханий, вбили німецькі солдати.

▲ Юрій Кнорозов з сіамською кішкою Асею

Переїзд до Москви

Разом із матір'ю Юрій Кнорозов пройшов фронтову і прифронтову смугу і згодом опинився у Воронежській області. 1943 року, коли бойові дії стали затихати, Кнорозов вирушив до Москви та вступив на історичний факультет Московського державного університету, щоправда, знову на другий курс через особливості програми навчання.

«Він усе віддавав науці, усе. Отримувач стипендію і негайно купував книги, а потім у всіх позичав на їжу. Харчувався водою та хлібом. Займався розшифровкою писемності майя. Це йому вдалося, і він став всесвітньо відомим ученим», – так відгукувався про Юрія його товариш по гуртожитку.

Через певний час хлопця знову мобілізували – цього разу він працював телефоністом. Під час служби студенту не раз пропонували пройти офіцерські курси, однак він плекав надію якнайшвидше повернутися до наукової роботи в університеті. У 1945 році Кнорозов знову вивчав шаманські техніки у виші.

Під час однієї з експедицій науковцю на очі потрапила стаття німецького дослідника Пауля Шелльхаса «Дешифрування писемності майя – нерозв'язна

проблема». Кнорозов полишив дослідження шаманських практик і поставив перед собою нову ціль.

«Те, що створено одним людським розумом, не може не бути розгадано іншим», – так коментував своє майбутнє відкриття науковець.

Ключ до майя

У світі науки ходить легенда про дві книги, привезені Кнорозовим із Берліна, які в майбутньому допомогли йому розшифрувати ієрогліфи майя. У біографії історика є суперечливі дані про те, що він у 1945 році брав участь у штурмі міста, під час якого з палаючої бібліотеки виніс книжку «Повідомлення про справи в Юкатані» францисканського монаха XVI століття Дієго де Ланди та копію трьох кодексів майя.

Сам науковець ці дані спростував (відомо, що за станом здоров'я він не міг брати участі у війні), водночас те, як саме ці книги опинилися у Юрія, достеменно невідомо й досі. Кнорозов почав працювати над дешифруванням вдень і вночі, часто не спав, а інколи певні рішення до нього приходили під час сну. До слова, раніше у релігійному світі ієрогліфи майя вважали заснованими на демонічних символах, тож багато інформації, яка могла би прислужитися дослідникам, просто знищили. 1947 року Кнорозов закінчив роботу над дисертацією, присвяченою «абетці де Ланди», дані якої у світі науки вважали помилковими.

Довідка: Дієго де Ланда – іспанський єпископ, дії якого спричинили знищення великої частини культурної спадщини майя. Зокрема, через його релігійні переконання населення масово тікало в ліси, щоб уникнути знущань та тортур. Водночас він залишив цінну інформацію про доколумбову епоху цивілізації майя – рукописну книгу «Relación de las cosas de Yucatán», яка присвячена релігії й мові цієї національності.

Кнорозов склав каталог ієрогліфів майя, а у 1955 році виступив із дисертацією на тему «„Повідомлення про справи в Юкатані“ Дієго де Ланди як етно-

історичне джерело». Виступ науковця тривав три з половиною хвилини, після чого він отримав ступінь доктора історичних наук. Про відкриття Кнорозова дізналися і закордоном – це спричинило справжній фурор у світі науки. Історик, який навіть не був на землях майя, зміг розшифрувати їхню писемність.

«Я – кабінетний учений. Щоби працювати з текстами, немає необхідності лазити по пірамідах», – говорив науковець.

Попри це, він мріяв на власні очі побачити Мексику та місця проживання племені, однак Кнорозов був «невиїзним». Тільки у 1990 році історик вперше відвідав Гватемалу на запрошення президента, а згодом побачив і омріяну Мексику та США. Утім, його відкриття деякі науковці сприйняли вкрай критично. Зокрема, Ерік Томпсон, англійський археолог та спеціаліст з цивілізації майя, піддавав сумніву наукову публікацію Кнорозова. Однак і сам дослідник підливав масла у вогонь – він різко критикував західних колег. До слова, Томпсон також вів роботу над дешифруванням писемності майя, однак безуспішно.

▲ Фрагмент сторінки з книги «Relación de las Cosas de Yucatán»

Попри усі труднощі, Кнорозов став культовою особистістю в Латинській Америці – у 2012 році в Канкуні йому навіть встановили перший пам'ятник. Писемність майя, яку розшифрував історик, викладається в університетах та середніх школах. У 1995 році його нагородили орденом Ацтекського орла – уряд Мексики вручає цю відзнаку іноземним громадянам за виняткові заслуги.

«Серцем я завжди лишаюся мексиканцем», – це слова Кнорозова з церемонії нагородження. ■

Тетяна СЕМАКОВСЬКА
Фото з Вікіпедії

▲ Президент Гватемали Вінсіо Сересо нагороджує вченого Великою золотою медаллю президента

▲ Храм Ягуара у Тікалі, на вершину якого піднявся Кнорозов

РЕЦЕНЗІЇ ТА ОГЛЯДИ

На культурно-історичній ниві Закерзоння, Спогади про Михайла Козака (1932-2020), – Перемишль 2021. 288 с.

Покликаний для служби

Книжка, яку варто представити читачам, – це опис біографії та підсумок великого доробку Михайла Козака – відомого українського патріота, активного діяча як світсько-го, так і церковного життя українців у Польщі. Багато спогадів додали ті, кому пощастило знати Михайла, співпрацювати з ним у спільних задумах над розвитком громади та увічненням історії виселенської долі сіл і церков. Сюди гарно вписується сага роду Козаків, діти та онуки яких живуть в заоканському краї. Й усі вони – свідомі українці з батьківською мовою і приналежністю до греко-католицької віри.

Меморіальне видання, яке ми аналізуємо, має дуже чітко упорядковані розділи. У першій частині розкривається багата біографія Михайла Козака, якому саме з волі дружини Катерини присвячені усі сторінки цього писаного слова. А їх аж 288!

Пан Михайло, будучи при силах, сам описав свій життєвий шлях, зворушливо представляючи батьківську оселю в селі Гребенне Рава-Руського повіту (тепер це Томашівщина). «Це був мій світ, світ мого щасливого, босоногого дитинства». Та в доросле життя довелося вступати з тривогою – війна, дві окупації та безпощадна виселенська акція. Тому Михайло бачив згарища і жертви, загрозу для молодечих мрій. Однак жадоба здобувати освіту була на першому плані. 22 червня 1947 року стало поворотним днем у житті кожного гребінчанина... акція «Вісла» змусила їх покинути все рідне, а 100 селян навіть потрапили до табору в Явожні.

На північних землях, де сім'ю Козаків прирекли жити у зруйнованому господарстві, що залишилося після німців, юнак Михайло подався на подальше навчання до середньої школи

в Торуні, а потім – до Гданської політехніки. Шкільні свідоцтва, грамоти за професійні досягнення, які розміщені у книзі, є доказом його прагнення здобувати освіту. Коли Михайлові довелося працювати з молоддю, він продовжив навчання у Вищій педагогічній школі у Щеціні. Там же звів сімейне гніздечко з любов'ю на все життя – Катериною, у них народилося двоє дітей.

Людина ідеї та чину

Родина, праця і активна громадська діяльність на ниві розвитку української культури – на ці стержні спирався Михайло. Мало того, вся сім'я була залучена до культурно-освітніх подій та церковного життя у Щеціні. Як через багато років підсумує герой цієї книжки, «батьківський дім, церква і домівка УСКТ (Українського суспільно-культурного товариства – ред.) були тими інституціями, які заміняли українську школу». До прикладу, на 1000-ліття Хрещення Руси-України вони поїхали з великою групою людей до Риму та везли на освячення церковний прапор, ініціаторкою пошиття якого була Катерина.

Треба віддати належне структурі УСКТ: там знайшлися лідери, які, попри залякування спецслужб та ув'язнення, працювали на благо розвитку українства у Польщі, гуртували шкільну молодь і студентство довкола українських подій.

У Щеціні відомими стали «Літературні вечори» – доповіді, з якими їхали і до інших міст. Михайло Козак був чільним їх співорганізатором аж до виїзду у 1990 році до Перемишля. У щецинській домівці УСКТ він за 33 роки зачитав аж 105 доповідей. Подружжя Козаків брало участь у всіх фестивалях української культури у Польщі, бо так вони могли заявити, що є частиною цілісної громади. Вони відчували також сильний зв'язок із рідними селами. У випадку Михайла – із Гребенним, у якому він беріг історичне минуле, встановлюючи пам'ятник поету Олександрові Козловському і формуючи список жертв злочинної акції «Вісла». Завдяки зусиллям подружжя Козаків вдалося відремонтувати місцеву церкву. З-під пера Михайла вийшла книжка «Гребенне у Другій світовій війні».

Написане – доказ його присутності

Ширше про життєвий шлях Михайла Козака можна прочитати не тільки у першому, але й у другому розділі книги. Тут же розміщені спогади духовенства і монашества про Михайла, який відійшов до вічності 12 січня 2020 року. Коли увесь християнський світ

східного обряду співав коляди про народження Христа, найвищі духовники Української греко-католицької церкви у Польщі прощалися з вірним сином перемиської парафії і діячем громади.

Усі в унісон стверджували, що він був шанувальником слова як мовленого, так і писаного. А писав чимало. Був автором, за підрахунками Катерини, 500 статей, які виходили у «Нашому слові» та інших журналах. Книжок було 15, зокрема про мартирологію наших священників, і кілька, на жаль, незавершених. Віддана і креативна дружина, яка на спільній життєвій стежині керувалася такими ж принципами, що й чоловік, певно, має ідеї щодо реалізації цих задумів.

Третій розділ містить теплі спогади приятелів та представників українських організацій із Польщі та з-за кордону. Михайла Козака згадують як титана праці на благо громади і церкви. Так, у Щеціні вони разом із Мирославом Труханом і Степаном Заброварним вели літературні зустрічі. І хоча Михайло за професією був інженером і педагогом, за покликом серця став тим, ким хотів бути – істориком і документалістом українства у польській державі післявоєнної доби. А насамперед дуже хотів служити громаді, і саме завдяки таким людям Щецин став одним із найбільш відомих осередків українського інтелектуального життя у Польщі. Завдяки цінній рисі – скрупульозності і точності, Михайло залишив хроніку українського життя в регіоні. Потім він переїхав до Перемишля, де активно вів бесіди в Народному домі, допомагав журналістам з України, яких цікавили питання українсько-польських відносин.

Із вдячністю згадують його й інші українці Закерзоння, яким він залишив плоди своєї праці і таланту у вигляді друкованих видань. Без таких людей, які формували національну свідомість молоді та плекали рідну культуру і віру, а також залишили нам матеріальні сліди цих починів, ми би сьогодні говорили про повну асиміляцію покоління, яке народилося на виселенні.

Люди, що говорять про Михайла з пошаною, наводять такі слова: ідейник, найкращий хронікар-літописець нашого вигнання, публіцист, автор книжок, служитель Богу і церкві, добрий друг. Він оберігав спадщину предків та рідну мову, наголошуючи на цьому у Щеціні, Перемишлі, Гданську, малих містах і селах та навіть у Канаді, де відвідував доню і сина з сім'ями та часто виступав із доповідями.

Четвертий розділ книжки «На культурно-історичній ниві Закерзоння. Спогади про Михайла Козака (1932-2020)» містить розповіді українців з

України і Канади. Усі вони погоджуються щодо того, що життя Михайла і Катерини Козаків наповнене суспільною значимістю, це стало кредом їхнього буття. У співавторстві з дружиною він писав та упорядковував видання та статті. Як підсумкову варто згадати автобіографічну книжку «На життєвій стежині» (2013).

Сімейні поради

«Спогад родини» – чи не найтепліший п'ятий розділ книги, який починається словом дружини Катерини. Вона розповідає зокрема, як подружжя виховувало дітей, які знали, що релігія, музична школа, плавання й англійська мова – це основи для їхнього дорослого життя. Уже у Канаді дочка і син так росли і власних нащадків.

У книжці на крейдяному папері надруковані фотографії із золотого ювілею спільного життя Козаків. Тоді прибули усі їхні друзі, а також священники і монахи. У цьому розділі є багато спогадів і подяк від дітей та їхніх родин. Особливо – від онуків, яких Михайло дуже голубив і давав цінні поради.

Завершальним став шостий розділ, у якому своє прикінцеве слово розмістила Катерина. У ньому, серед іншого, читаємо: «ця книжка є для мене винятковою. Вона продовжує зв'язок з моїм Чоловіком, який поміщеними тут споминами й своїми добрими ділами, на завжди залишається в моїй пам'яті». Авторка цих слів дякує всім, хто надав для видання свої спогади про бл.п. Михайла, а також – духовникам за добре слово і молитву.

«Книга його життя», як сказав митрополит, завершується списком видань з бібліотечного фонду Михайла Козака, що були передані до архіву Перемисько-Варшавської архієпархії та приватних осіб. Усього їх – 944.

Книга сконструйована таким чином, що її останньою краплею, яка розчулює, стають фотографії – починаючи від шлюбної світлини, появи дітей і закінчуючи знімками з похорону. Графічне оформлення пропам'ятного видання належить дружині Катерині.

Присутність Михайла Козака серед нас була тихою та мудрою. Він вів гармонійне життя – родинне, громадське і церковне, чим заслужив звання людини великих ідей і чинів. Таким він залишається у нашій пам'яті.

Книжка творить «цілісну розповідь про життєвий шлях визначного українського культурно-освітнього діяча та його творчі досягнення», як пише професор Микола Зимомря – редактор і упорядник матеріалів до цього цінного видання. ■

Наталя КРАВЧУК

Вийшла нова книжка нашої авторки Олі Русіної «Абрикоси зацвітають уночі». Видана у Видавництві Старого Лева у 2022 році, вона підійде для читачів віком від 12 до 15 років.

«Високо в небі над Донбасом літав безпілотник, а потім він зустрів хлопчика Устима і його собаку Жменьку. Життя поблизу окупованих територій, де живе хлопчик, – незвичне, але й там можна зустріти справжнього друга, побачити світ іншими очима і знати, що на твоїй вулиці неодмінно цвістимуть абрикоси.

У цій книжці багато такого, що може здатися казкою, але вона про справжніх людей і безпілотників, які досі літають й охороняють українські землі, а ще – мріють. Тому, коли закінчиться війна...»

Замовити книгу можна на сайті starylev.com.ua. Наявна як паперова, так і електронна версія. Відразу після здійснення оплати книжка стане доступною для завантаження в особистому кабінеті у Спільноті Старого Лева. Існуючі формати для скачування: epub, fb2, pdf та mobi.

Рецензію читайте невдовзі на сторінках нашого видання.

Загальнопольський конкурс малюнків

Запрошуємо дошкільнят та учнів початкової школи до участі в конкурсі малюнків, присвяченому українським письменникам Лесі Українці та Тарасові Шевченку під назвою:

«ЛЕСЯ УКРАЇНКА І ТАРАС ШЕВЧЕНКО – ПРИЯТЕЛІ ДІТЕЙ У ПОЛЬЩІ»

Професійне журі оцінюватиме праці у таких вікових категоріях:

► дошкільнята ► школярі початкової школи I-III класів ► школярі початкової школи IV-VI класів ► школярі початкової школи VII-VIII класів

Малюнки можна виконати в довільній художній техніці у форматі А-3. Братимуться до уваги тільки індивідуальні роботи, виконані самостійно учасниками конкурсу.

Малюнки передаємо у паперовій формі, на звороті треба вказати таку інформацію:

• ім'я і прізвище • клас і школу • адресу і номер телефону вчителів або батьків, які підготували дітей до конкурсу.

Серед поданих художніх творів журі визначить переможців конкурсу. Результати будуть оголошені на шкільному сайті www.lesiabart.pl, а також у тижневику «Наше слово».

Найкращі роботи будуть нагороджені та опубліковані на сайті школи та в українській пресі.

Конкурсні роботи просимо надсилати до 15 липня 2022 р. у паперовій формі на адресу:

Szkoła Podstawowa nr 8 im. Łesi Ukrainki z Ukraińskim Językiem Nauczania w Bartoszczach, ul. Leśna 1, 11-200 Bartoszyce

Додаткова інформація – за тел. 609 423 260; 605 303 206 та на сайті www.lesiabart.pl

Участь у конкурсі є одночасно згодою на обробку персональних даних учасників та публікацію малюнків переможців у пресі та вебсайті школи.

Від імені організаторів: Початкової школи № 8 ім Лесі Українки з українською мовою навчання в Бартошицях, товариства «Калина» та ОУП,

координаторки конкурсу: Любомира Тхір, Данута Глушко

Шановні друзі!

Прихильники та випускники української школи у Бартошицях!

Незабаром закінчення навчального року. Червень – це час, коли учні беруть участь у довгоочікуваних екскурсіях.

З 24 лютого 2022 року наша школа прийняла понад 50 дітей з України, які були змушені покинути свою Батьківщину через жорстоку війну.

Звертаємося до людей доброї волі з проханням подарувати дітям-біженцям трішки радості, щоб вони могли разом зі шкільними друзями відвідати навчальні екскурсії та одночасно пізнавати Польщу.

Важлива кожна фінансова допомога, яку можна перерахувати на банківський рахунок Товариства «Калина».

Nr rachunku:

80 8855 0004 2001 0001 6391 0001 (dla PLN)

Kod SWIFT: **POLUPLPR**

IBAN: PL 80 8855 0004 2001 0001 6391 0001

(dla zagranicznych przekazów)

z dopiskiem: **darowizna dla dzieci**

Заздалегідь УСІМ дякуємо!

Любомира Тхір,
директорка школи у Бартошицях,
Управа Товариства «Калина»

Любачівщина запрошує!

Хто ще, 75 років потому, пам'ятає своїх предків і цю пам'ять хоче передати своїм дітям та онукам, запрошуємо на Любачівщину:

20.08.2022 о 12:00 Служба Божа в церкві в Горайці, а після – панахиди на цвинтарях в Горайці, Жукові та Новому Селі.

21.08.2022 о 10:00 панахида на цвинтарі в Старому Люблинці, об 11:00 Служба Божа в церкві в Новому Люблинці, а після – панахида на цвинтарі.

Хоча б раз на рік пройдімося стежками наших предків! Хто не може поїхати, закликаємо передати свій внесок на упорядкування цвинтарів та ремонт церкви особам, які поїдуть, або переказати на рахунок: **Fundacja Dom Ukraiński w Przemyślu, ul. T. Kościuszki 5, 37-700 Przemyśl**

Nr rachunku: **50 1600 1462 1838 9708 6000 0006** з допискою: Darowizna na cele statutowe – Lubliniec.

Церкви на Любачівщині чекають на нас!

Більше інформації у Олени Комар за тел. 502 168 247.

Наше Слово

Adres: Redakcja "Nasze Slowo", ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa,
tel.: prenumerata i reklama – tel./fax 22 677-88-10,
redaktor naczelny – 22 677-88-11, sekretarz redakcji – 22 677-84-46,
redakcja – 22 677-84-45.

E-mail: redakcja@nasze-slowo.pl, prenumerata@nasze-slowo.pl, ogloszenia@nasze-slowo.pl

Internet: www.nasze-slowo.pl

Kolegium Redakcyjne: Khrystyna Zanyk, Piotr Tyma, Paweł Łoza, Tetiana Daniuczenko, Anastazja Krawczuk, Daryna Popil.

Zespół redakcyjny: **redaktor naczelny** – Khrystyna Zanyk, **zastępca redaktora naczelnego** – Paweł Łoza, **sekretarz** – Tetiana Daniuczenko, **redaktorzy** – Igor Szczerba (Warszawa), Anna Winnicka (Koszalin), Grzegorz Spodarek (Kętrzyn), Katarzyna Komar-Macyńska (Przemyśl), **redaktor stylistyczny** – Olga Rusina, **redaktor techniczny** – Olga Michaluk, **prenumerata, reklama** – Łesia Korostawycz.

Współpracownicy: Anastazja Krawczuk (Warszawa), Stefan Migus (Olsztyn), Piotr Andrusieczko (Kijów), Bogdan Tchórz (Górowo Iławeckie), Ludmiła Łabowicz (Białystok), Oksana Kulczewycz (Legnica), Jerzy Gawryluk (Bielsk Podlaski), Olena Humeniuk (Kijów), Adam Wiewiórka (Legnica), Daryna Popil (Warszawa), Oleksandra Iwaniuk (Warszawa), Zhanna Kuznietsova (Kijów), Ivanna Kyliushyk (Warszawa), Svitlana Melnyk (Kraków), Ivan Kysloshchuk (Lublin), Władysław Graban (Krynica Zdrój), Piotr Wirchniański (Gładyszów).

Wydawca: Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7 03-614 Warszawa,
tel.: 22 679-96-77 (sekretariat),

E-mail: sekretariat@ukraincy.org.pl, biuro@ukraincy.org.pl

Internet: <http://ukraincy.org.pl>

Fotoskład: Redakcja „Nasze Slowo”

Druk: Drukarnia „Efekt”. **Nakład** 2300 egz.

Pismo dofinansowano ze środków dotacji Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa

Konto bankowe dla wpłat w PLN:

47 1160 2202 0000 0000 5515 6292

Konto bankowe dla wpłat w EURO, CAD:

IBAN: PL47 1160 2202 0000 0000 5515 6292

BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX

Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa

Konto bankowe dla wpłat tylko w USD:

IBAN: PL20 1160 2202 0000 0000 5515 6196

BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX

Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa

Poglądy autorów publikacji nie zawsze są zbieżne z poglądami redakcji.

Za wiarygodność faktów odpowiadają autorzy.

Redakcja nie zwraca tekstów nie zamówionych oraz zastrzega sobie prawo ich redagowania, skracania i zmiany tytułów. Koresponduje z czytelnikami tylko na łamach tygodnika. Rozpowszechnianie materiałów z „Naszego Słowa” wyłącznie za zgodą redakcji.

Za treść ogłoszeń i reklam redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

„Nasze Slowo” dostępne jest w oddziałach Poczty Polskiej, w kioskach RUCH-u, w wybranych EMPIK-ach oraz w wydaniu internetowym www.eprasa.pl/news/nasze-slowo.

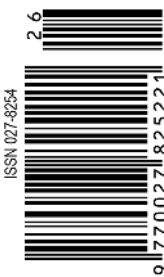
Prenumerata realizowana przez RUCH S.A.:

Zamówienia na prenumeratę można składać bezpośrednio na stronie www.prenumerata.ruch.com.pl

Ewentualne pytania prosimy kierować na adres e-mail: prenumerata@ruch.com.pl lub kontaktując się z Centrum Obsługi Klienta „RUCH” pod numerami: 22 693 70 00 lub 801 800 803 – czynne w dni robocze w godzinach 7⁰⁰ – 17⁰⁰.

Publikacje wyrażają jedynie poglądy autora/ów i nie mogą być utożsamiane z oficjalnym stanowiskiem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Statki wyrażają точку zору autorów i nie mogą być uosoblowane oficjalną pozycją Ministra wewnętrznych spraw ta administracji.

Передплата «Нашого слова» на 2022 рік ПОЛЬЩА

Кількість примірників	Ціна одного примірника в передплаті	Квартал	Пів року	Рік
ЗВЧАЙНА ПОШТА (PRZESYŁKA EKONOMICZNA)				
1 примірник	5,00 зл + поштові оплати	104,00 зл	208,00 зл	416,00 зл
3 примірники і більше (ціна одного примірника)	5,00 зл без поштових оплат	65,00 зл	130,00 зл	260,00 зл
АВІАПОШТА (PRZESYŁKA PRIORYTETOWA)				
1 примірник	5,00 зл + поштові оплати	118,00 зл	236,00 зл	472,00 зл
10 примірників і більше (ціна одного примірника)	5,00 зл без поштових оплат	65,00 зл	130,00 зл	260,00 зл